

XVII
*Certame
Literario*

Concello de Paradela

Premios poesía e narrativa

*Manuel-Oreste
Rodríguez-López*

XVII
*Certame
Literario*

Concello de Paradela

Premios poesía e narrativa

*Manuel-Oreste
Rodríguez-López*

O escrito do Alcalde

O Certame Literario Manuel Rodríguez López, converteuse nun dos alicerces máis importantes da cultura galega, coido que hai poucos certames na nosa comunidade e incluso na nación que acaden semellante nivel de participación.

Esta XVII edición que aquí presentamos orixinouse cun balance tan extraordinario que acadou 958 obras presentadas, case que un millar, pertencentes a autores espallados por todo o mundo da cultura galega e española. Este éxito non podería existir sen a vontade do noso poeta, que deixou explicitamente acreditada, “a vontade de traballar en exclusiva pola cultura”. Así que Manolo, non só logras o teu proxecto, senón que segues a ser un dos grandes comunicadores, facendo que a través túa América e Europa dun xeito especial, teñan ese nexo común a través da palabra, reflectida neste milleiro de traballos, que dan testemuña escrita, para a súa interacción cultural.

O pensamento e o coñecemento operan grazas a estas obras, que inciden entre a realidade e a súa interpretación, facendo posible a reflexión e dela a interacción cultural, non só entre cidadáns senón entre pobos e nacións que poñen de manifesto as súas peculiaridades e problemáticas actuais. Como exemplo, Erick Hernández Morá, (La Habana, 1973) coa obra “Por la residencia aguantamos” con oito folios exemplariza a actualidade americana en forma de carta ao Presidente Obama.

Foron tantos os concursantes que o xurado despois de verse abraiado pola cantidade, sucedulle o mesmo coa calidade, polo que nos vimos na obriga de engadir dous accésits en cada unha das modalidades e dúas mencións de honra tanto en narrativa como en Poesía.

Como se pode comprobar, o certame segue rompendo moldes e é hoxe un referente no mundo, grazas á figura do noso fillo predilecto Manuel Oreste Rodríguez López.

de Paradela

Sólo me resta, felicitar aos gañadores e agradecer o traballo do xurado e dos empregados municipais que tiveron que facer un labor inxente para poder editar este traballo, xa que un total de 886 obras entraron por correo electrónico.

Estamos no bo camiño e seguiremos a traballar a prol da cultura como testemuñas do singular personaxe que hoxe homenaxeamos, facendo o que a el máis lle gustaría.

Paradela, 4 de decembro de 2012

José Manuel Mato Díaz,
Alcalde de Paradela.

Dazasete anos levaba repousando, protexido por uns libros, no andel dunha pequena biblioteca. Asemellaba que o libriño de 24 páxinas estaba agardándome para viaxar no tempo. Silandeiro convidóume a que lle prestase atención sabendo que era testemuño do que se iniciou con moita ilusión.

Na portada anúnciase "I CERTAME LITERARIO - CONCELLO DE PARADELA PREMIO POESÍA E NARRATIVA - MANUEL ORESTE RODRÍGUEZ LÓPEZ -PARADELA (LUGO) ano 1995. Na contraportada unha foto de Manolo dá a benvinda e de seguido o Alcalde do Concello, Xosé Manuel Mato Díaz asina un limiar cheo de gabanza para a persoa e obra literaria de Manuel Oreste Rodríguez López, nomeado "FILLO PREDILECTO DE PARADELA" o 4 de novembro do 1990, destacando que se otorgou co "recoñecemento público xenerosamente merecido". Naceu así o "PREMIO LITERARIO MANUEL ORESTE RODRÍGUEZ LÓPEZ" no 1995.

Entre as follas que fun repasando, especialmente da biografía do noso homenaxeado e o seu labor literario, atopei un tríptico coas bases para o II Certame -ano 1996-. E á súa beira, unha garimosa carta que o seu fillo Santi envióume o 17 de novembro do 1996, da cal subliño "... o noso amigo Xosé Manuel Mato, que fai trascender, coma vós (refírese ós socios de "O Penedo" -Fogar Galego) a amizade cara o meu pai, mantendo permanentemente vivo o seu recordo". -Se transcribo estes comentarios é para reafirmar unha frase da misiva de Santi "...mantendo permanentemente vivo o seu recordo", e así o fago eu dándolle voltas á roda da memoria e das vivencias dende 1978, ano en que regresei do Uruguay.

Eu lembro a Manuel Oreste Rodríguez López, benquerido amigo meu, que non cortou o "cordón umbilical" coa Terra, coas súas xentes e as súas inqueanzas e creceu alimentando un compromiso coa súa procedencia. Penso que máis dunha vez aquel emigrante arrincado de neno da súa aldea, cun corazón tenro e inmaturo na formación, cunha lingua allea, cantaruxou esa cantiga que di "no soy de aquí, ni soy de allá" e nos ollos aparecía a brétema da nostalgia.

Penso naquel inqueda estudante de Humanidades e Filosofía en Barcelona, que soubo desenvolverse na canle da creación literaria e contarlle ó mundo, especialmente ós galegos, todo o que sentía, todo o que soñaba, todo o que lle pedía á vida e nese camiño avanzar co seu pobo. Non era o voo da bolboreta, nin inxenua esperanza, era cumprida aspiración dos que teñen conciencia de progreso e superación. E por ese esforzo, por ese agasallo que elaborou para os sentimentos, polo ensino que espallou, foi premiado e aplaudido en diversos Centros culturais de dentro e fora de Galicia.

Manuel Oreste Rodríguez López

Por Iolanda Díaz Gallego

Penso no cronista por vocación, fiel á terra de nacencia, que soubo facerse respectar i escoltar e cumpríu a difícil misión de vencellar a Galicia con Catalunya e a Catalunya con Galicia, interpretando e relatando obxectivamente o sentir das xentes e os vaivéns conxunturais dos seus Gobernos autonómicos, convertíndose en ocasións, partícipe de confidencias. Caladiñamente sorría, preguntaba amodiño e prestaba atención a todo o que bulía, sen espaventos. Era discreto, sabía estar e sabía agradecer.

Convertíuse nun comunicador do vivir cotián dos galegos do exterior, da emigración, da diáspora, a quenes retratou nos seus libros "Galegos en Catalunya". Alleo á liña espida dos intereses enfrontados. Ben recibido en tódalas Asociacións socio-culturais, cuxas Xuntas Directivas, en datas significativas, recoñeceron o seu traballo no eido da cultura e agradeceron o servizo prestado.- "O Penedo" -Fogar Galego, despois que Rodríguez López viaxou cara o Alén, visitou o Cemiterio de Adai, na compañía da súa dona Irene e fillos, para ofrendarlle o seu recordo inesquecible.

Os seus escritos cruzaron o Atlántico e na "Galicia ideal" apoiaron os seus pensamentos.

Cómpre sinalar outras facetas que, ó meu entender, conforman un todo, como xornalista era un home tranquilo, observador, de verba precisa e amable trato, pola outra banda, difere desta actitude, dun xeito salientable, cando nos detemos no seu mundo coma escritor, xa sexa na narrativa ou na poesía, na que a idea convírtese nunha mensaxe meditada, a palabra ten un valor concreto e se a mistura coa tenrura, alumea o pensamento na búsqueda dun mundo mellor, con alegrías e soidades, con amor e desamor e a paixón do espertar.- Detéñse tamén na realidade inxusta que preme o corazón da humanidade e tende a man ó irmán asoballado. Así o comprenderon os cantautores que musicalizaron algúns dos seus poemas.

Deixa a emoción da lonxanía para adicarse ó que ten preto e finca a pluma no seu libro "SOLDADA MÍNIMA" cun laio social longo, berro de denuncia no fragor da fábrica e angustia da incerteza no traballo. Reflicte as súas vivencias.

Manuel Oreste Rodríguez López agarda coa humildade do home de ben, porque coa súa modestia sabe que sementou, que axudou a que o froito xermole e haberá primavera naquela Terra de nacencia pola que ..."mantivo permanentemente vivo o seu recordo".

Iolanda Díaz Gallego
Barcelona, setembro 2012.

Manuel Rodríguez López,

Presentación

Coa intención de que o noso escritor teña unha das mellores páxinas web entre os escritores galegos, estase a desenvolver unha web que reflicte a vida e a obra de MANUEL RODRÍGUEZ LÓPEZ, escritor galego en Cataluña, considerado por Ferrín "un dos máis importantes escritores social-realistas galegos".

Descrición

Os contidos da web de MANUEL RODRÍGUEZ LÓPEZ están organizados segundo o seguinte esquema:

Manolo Rodríguez

- Biografía e currículo completo
- Toda a súa produción literaria, tanto publicada como inédita
- Colaboracións en libros e revistas
- Correspondencia con destacados perseoiros
- Manuscritos das súas obras
- Gravacións (audio e vídeo) de poemas recitados por Manolo Rodríguez
- Conferencias lidas en diversos eventos
- Gravacións (audio e vídeo) de presentacións dos seus libros
- Premios de Poesía e Prosa

Amigos

- Opiniós de perseoiros sobre Manuel Rodríguez López
- Artigos na prensa tralo seu pasamento
- Poemas musicados e recitados por amigos
- Traballos sobre Manolo Rodríguez e traducións das súas obras
- Retratos
- Adicatorias

emigrante galego, poeta obreiro

www.manuelrodriguezlopez.org

Certame Literario

Toda a información sobre o Certame Literario Manuel Oreste Rodríguez López
Libros completos de todas as edicións
Listado de premiados
Gravacións (vídeo) dos actos de entrega de premios
Recortes de prensa

Multimedia

Unha extensa base de datos multimedia sobre Manuel Rodríguez López, que contén centos de documentos en audio, vídeo, fotografías e recortes de prensa.

Outras Características

Esta plataforma conta ademais cun potente buscador que permitirá localizar rapidamente calquera contido dentro desta grande base de datos sobre Manolo Rodríguez.

A web de Manuel Rodríguez López porá ó dispor de todos os usuarios toda esta información en catro idiomas: galego, castelán, catalán e inglés.

Por último, destacar que este proxecto non pretende construír un sitio pechado, senón que está aberto á colaboración de todos os internautas que poden aportar os seus comentarios, opinións e colaboracións, que aparecerán tamén na web.

Entidades Participantes

Proxecto desenvolvido por

GaliciaDigital (www.galiciadigital.com)

Promovido por

Familia de Manuel Rodríguez López
Concello de Paradela

Coa inestimable colaboración de

Xunta de Galicia - Secretaría Xeral de Política Lingüística
Excma. Deputación Provincial de Lugo - Vicepresidencia Primeira

XVII Edición do Certame Literario

Manuel-Oreste Rodríguez López.

PRIMEIRA: Participantes.

Poderán concorrer anualmente ao certame literario Manuel-Oreste Rodríguez López, todo os autores que o desexen, calquera que sexa a súa nacionalidade.

SEGUNDA: Requisitos das obras.

Os relatos terán unha extensión máxima de vinte folios, sen mínimo. As obras de poesía terá unha extensión máxima de 100 versos. En ambos casos, mecanografiadas (ou a ordenador) e a dobre espazo. Deberán ser orixinais, inéditos, non premiados en calquera outro tipo de concurso e estar escritos en galego ou en castelán, debendo estar rematadas con carácter previo á convocatoria.

TERCEIRA: Presentación das obras.

O prazo de entrega dos relatos e da obra poética rematará o trinta de novembro de dous mil once. As obras enviaranse por sextuplicado exemplar, sen sinatura e cun lema, ao seguinte enderezo:

CONCELLO DE PARADELA
Certame Literario
(Modalidade Poesía / Narrativa)
Rúa Cabaleiros de Santiago nº 15
27611 Paradela (Lugo)

En sobre aparte e pechado, constará o lema que distinga o traballo, e no interior o nome e apelidos do autor/a, domicilio, teléfono, poboación de residencia, declaración formal de que a obra é axustada ás normas contidas na base segunda. Abriranse soamente os sobres dos traballos premiados.

No caso de que as obras se remitan mediante correo electrónico, á conta concello.paradela@eidolocal.es, deberán enviarse dous arquivos, un co contido da obra e outro onde constará o lema que distinga o traballo, no que conterá, no seu interior, o nome e apelidos do autor/a, domicilio, teléfono, poboación de residencia, e declaración formal de que a obra é axustada ás normas contidas na base segunda.

Este segundo arquivo será custodiado pola Secretaría do Concello, entregando unicamente ao Xurado a obra e o lema da mesma.

No caso de participación en ambos apartados; deberase concursar en cada modalidade por separado, utilizando un lema propio en cada caso e presentando a obra por separado.

Conforme ao disposto na Lei Orgánica 15/1999 de 13 de decembro de protección de datos de carácter persoal, os seus datos serán tratados de forma confidencial. Poderán ser incorporados aos ficheiros do Concello de Paradela rela-

cionados con este trámite, coa finalidade de utilizalos para as xestións municipais derivadas dos procedementos e consultas que inicia o interesado con esta solicitude. En calquera momento poderá exercer os dereitos de acceso, cancelación, rectificación e oposición comunicándoo mediante escrito que deberá presentar no Rexistro Xeral do Concello.

CUARTA: Premios.

Establécese un Premio de seiscentos euros (600,00 €) para a obra que resulte seleccionada polo Xurado dentro do apartado de poesía e outro de seiscentos euros (600,00 €) para a obra que resulte seleccionada polo Xurado dentro do apartado de narrativa.

O xurado reservase a facultade de conceder os accesits (carentes de dotación económica), que estime oportunos.

O autor ou autores premiados convocaranse ao acto de entrega de premios, o día que estableza o xurado.

QUINTA: Fallo do Xurado.

O Xurado designado polo Concello de Paradela emitirá o seu fallo no mes de abril de 2012 e farase público polos medios de comunicación; comunicándose persoalmente aos gañadores.

O Xurado pode deixar deserto o premio nun ou nos dous apartados; e a súa decisión será inapelable.

SEXTA: Dereitos sobre as obras presentadas.

O Concello de Paradela resérvase, en exclusiva, o dereito de edición das obras premiadas e accesits durante o prazo máximo de doce meses, contados dende o momento do fallo.

As obras non premiadas, así como as súas correspondentes plicas, non serán devoltas, sendo destruídas despois da proclamación de gañadores do certame literario Manuel Oreste Rodríguez López-2011.

SÉTIMA: Prerrogativas.

A resolución de todas as cuestións que poidan xurdir ou formularse nesta convocatoria son de exclusiva competencia do Concello de Paradela e do Xurado.

Paradela 2011

Reunidos no Salón de Sesións do Excmo. Concello de Paradela, sendo as doce horas e quince minutos do día vinte e sete de abril de dous mil doce, o xurado formado polos Señores D. José Manuel Mato Díaz, Alcalde do Concello de Paradela como Presidente; D. José Carlos Rodríguez Andina Xefe de Servizo da Área de Cultura da Xunta de Galicia); D. Santiago Rodríguez López (Fillo do homenaxeado); D. Xesús Mato Mato (Crego); D. Xulio Xiz Ramil (escritor e xornalista); e D. Xavier Rodríguez Barrio (poeta) como vogais; e D. José López González, Secretario do Concello de Paradela, que da fe do acto.

Constituído o xurado en forma e coa ausencia de D. Xavier Rodríguez Barrio e D. Santiago Rodríguez López, procedeuse a efectuar unha valoración da evolución experimentada polo Certame Literario dende a súa creación, cumprindo a súa XVII Edición, orixinando un balance extraordinario, tendo en conta a dotación económica do premio; debido a presentación de novecentas cincuenta e oito obras (958), o que supuxo que nesta edición se quintuplicase a media de obras presentadas nas anteriores edicións, un feito histórico, pero de seguro tamén unha das participacións máis altas de cantos certames se organizan no país; excelente non só polo número senón tamén pola calidade das mesmas.

Das novecentas cincuenta e oito obras (958) obras, catrocentas vinte (420) corresponden a categoría de poesía e cincocentas trinta e oito (538) a de narrativa. Debido o gran número de obras remitidas dende o extranxeiro, especialmente de toda América, hai unha maioría de obras redactadas en castelán.

Resaltar o feito de que a maior parte das obras, en concreto, oitocentas oitenta e seis (886) foron presentadas a través de medios telemáticos, o que se traduce na evolución e adaptación do Certame aos tempos que corren e o esforzo do Concello en facilitar aos autores os medios de presentación das súas creacións; así coma o traballo de organización para asegurar que todas as obras presentadas chegaran ás mans dos membros do xurado.

Suliñar especialmente este ano o esforzo e a dificultade do Xurado ao ter que valorar este número tan elevado de obras, nas que non só as premiadas senón outro bo número delas destacan pola súa calidade e por iso se decidiu outorgar por primeira vez, en ambas categorías, dúas mencións de honra.

A continuación o xurado procedeu a calificar as obras presentadas e atopadas conforme as bases no seu día aprobadas.

O xurado por unanimidade dos membros presentes, acorda:

Fallo do xurado

Acta de constitución

“XVII Edición Certame Literario Manuel-Oreste Rodríguez López”

PRIMEIRO.- Outorgar o premio de POESÍA, á obra presentada baixo o lema "Epicteto", titulada SIETE SONETOS PARA EL MAR. Aberto o sobre comprobouse que a obra pertence a Don José Antonio Repeto González de Jerez de la Frontera (Cádiz).

Asimesmo, o Xurado acorda outorgar tres Accésit no apartado de POESÍA.

- Accésit, á obra co lema e título ESPERTO CARA VEIS MOLLADOS. Aberto o sobre comprobouse que a obra pertence a Don Xosé Otero Canto de Lugo.
- Accésit, á obra presentada baixo o lema "Nerbo", titulada MANUEL. Aberto o sobre, comprobouse que a obra pertence a Don Marcial González Vigo de Lugo.

As mencións de Honra recaeron, na obra titulada FEDERICO cuxa autora é Dona Margarita Souvirón López de Málaga e a obra baixo o lema "Calíope", titulada POLIFONÍA LITERARIA EN SI MAIOR pertencente a Dona Yoli López de Ourense e residente en Madrid.

SEGUNDO.- Outorgar o premio de NARRATIVA, á obra presentada baixo o pseudónimo "Marcos Sánchez" e titulada POR LA RESIDENCIA AGUANTAMOS. Aberto o sobre comprobouse que a obra pertence a Don Erick Hernández Mora de nacionalidade cubana e residente en Miami (Estados Unidos).

Asimesmo, o Xurado acorda outorgar dous Accésit no apartado de NARRATIVA

- Accésit, á obra presentada baixo o lema "O Canteiro" e co título A MOEDA DE PEDRA. Aberto o sobre, comprobouse que o seu autor é Don José Reinaldo Pol García (Pepe Pol) de Montefurado-Quiroga.
- Accésit, á obra presentada baixo o lema "Penélope", título ULISES VOLTA DAS ILLAS. Aberto o sobre, comprobouse que a obra pertence a Don Xaime Domínguez Toxo de Pontevedra.

As dúas mencións de Honra recaeron na obra baixo o lema e título LA ISLA DE SAN SIMÓN cuxa autora é Dona Sofía Rodríguez Suárez de Fornelos da Ribeira-Salvaterra de Miño (Pontevedra) e a obra baixo o lema "Adamar" e titulada A NOVENA ONDA pertencente a Don Marcos Dios Almeida de Vilaboa (Pontevedra).

E para constancia do tratado, levántase a presente acta por sextuplicado exemplar, que é asinado por todos os membros, en Paradela na data arriba indicada, sendo as trece horas e quince minutos, do que eu, como Secretario dou fe.

José Antonio Repeto González

Nacido en 1956 en Jerez de la Frontera, donde reside. Abogado y funcionario del Ayuntamiento de dicha ciudad. Preferencias por el relato corto y la poesía. Lector de Cervantes, Quevedo, Stendhal, García Márquez, Delibes, Cela. Finalista del I Certamen de relato corto Luis Adaro, Áccesit en el IV Certamen de Relatos Almiar. Segundo premio del certamen de relato corto Acuda. Primer premio en el VIII Certamen de Poesía de Herencia. Primer premio en el 17ª edición del certamen literario Manuel Oreste Rodríguez López, de Paredela, en la modalidad de poesía. Primer premio en el XXIX Certamen de Poesía Federico García Lorca, de Barcelona.

Siete sonetos para el mar

José Antonio Repeto González

MI VIDA SIN EL MAR

Qué fuera de mi vida sin el mar:
que aunque vivo apartado de su aliento,
sé que lo tengo cerca y me alimento
con la ilusión del pronto regresar.

No pudiera vivir sin su bramar:
que si bien su sonido aquí no siento,
su rumor viene tácito en el viento
que remueve las ramas del pinar.

Mar de mi infancia, litoral dorado,
cintas iluminadas de albas lunas;
mar de mi mocedad, amor colmado,

algas de fiel verdor, calientes dunas;
mar de mi granazón, sueñopreciado,
vocero de mis íntimas fortunas.

AÑORANZA DEL MAR

Pasará la ceniza, el incensario,
las ferias de alborozos vinolentos,
las cruces pueblerinas, los lamentos
que trae la primavera en su dietario.

Entonces volveré a tu milenario
rumor, a tus salados gozamientos,

a tus bravos y airados barloventos
que enervan mi sosiego solitario.

Y aspiraré la yerba de tus senos
de arena clara, pura, acogedora,
menuda y cálida como un regazo.

Y buscaré tus ángulos obscenos,
la helada conmoción, la seductora
fricción de tu benéfico sargazo.

ANUNCIO DEL VERANO

Impetuosa la mar, balada oscura,
el viento del ocaso humedecido,
el jazmín cauteloso, entremetido,
el rosal orgulloso en rosa pura.

La luna en silencioso son se apura,
al compás de la cuerda y del quejido,
y la dama, al notar mi ser dolido,
me regala su aroma y su cordura.

Ya te siento, estación de las cigarras,
enclavado en mi pérgola de ensueños,
esperando ver sueltas mis amarras.

En la noche mis versos son los dueños_
entre voces rajadas y guitarras:
preludio de furores agosteoños.

A RAFAEL ALBERTI

Y yo, tan cerca siempre de tu mar,
no supe ver que el viento en la escollera
hace volar la blusa marinera,
y que es nieve salada el salinar.

No me di cuenta entonces que un cantar
se hace con una estrella volandera,
con un dolor lejano a la ribera,
con un jirón de vela por soñar.

Mis pasos aprendí en tu misma espuma,
desterrado poeta de las grutas
que cobijan moluscos y sirenas.

Pero no me enseñaron que mi pluma
pudiera solazarse por las rutas
de las algas, la luz y las arenas.

LA ETERNA OLA

Una vez, y otra vez, y otra vez ola,
ola y ola que viene y se hace espuma,
ola y ola que nace y muere sola,
ola y ola que siempre suma y suma.

Onda verde, translúcida o terrosa,
reflejo del humor del vasto cielo,
se anuncia con su lomo, poderosa,
y viene a destrozarse sin consuelo.

Brillo albino en la cresta desmandada,
ola y ola, fragor, temblor y arrullo,
preludio de su muerte en su avanzada
y anuncio de otra ola en su murmullo.

Dentro de tres mil años yo en la ausencia,
y la ola sin final en su cadencia.

ATARDECER

La flor de la ipomea se ha cerrado;
también la del hibisco ha sucumbido
a la fuga del sol, ya enrojecido,
en bajada hacia el mar aderezado.

La lavanda de aroma plateado,
y el romero de azul adormecido,
esperan del jazmín dulce silbido
que anuncie que la noche ha despegado.

Y en cuanto que la luna el mar aleja
la quietud es vencida por la brisa,
que viene a sosegar en cada rama.

Ya el frescor de la noche oler se deja;
el grillo comenzó su negra risa;
impondrá su fragancia la gran dama.

NOCHE SILENCIOSA

Esta noche no canta ningún grillo,
el chorro de agua clara está cerrado
y el tórrido levante va encalmado.
Todavía se oye algún chiquillo

nervioso, impertinente y tabardillo,
que grita juguetón y alborozado,
rompiendo este silencio recatado,
en el fin de jornada tan sencillo.

La media noche bate en retirada
al plantel de mocosos correteros,
y se queda en silencio la morada;

en un silencio de algas y de esteros,
de estrellas imperantes en la nada,
de poetas mendicantes y ligeros.

José Antonio Repeto González

XOSÉ OTERO CANTO. (José Otero Canto)

DATOS BIográficos

- Naceu o día 06-06-1951 na Ponte de Outeiro, (Castro de Rei) A CHAIRA, Lugo.
- Remata Maxisterio no ano 1967.
- Licenciado en Filoloxía, Sección: Románicas, Subsección: Español. (1970-1975)
- Exerce como Profesor no “Colexio Fingoi” de Lugo nos anos 1977-1979.
- Despois de estar destinado en varios Centros educativos, hoxe e Profesor no I.E.S. “Lucus Augusti” de Lugo, centro no que estudara de pequeno.
- Catedrático de Lingua Castelá e Literatura.

DATOS BIBLIOGRÁFICOS

Publicacións en galego : Poemarios.

- 1).- “Salaos da Chaira” . Fundación Manuel María. 2006. Lugo.
- 2).- “Arelas de prata e soños” . IESCHA. 2008. Lugo
- 3).- “Miño, río pai e amigo” . Fundación Manuel María. 2010.
- 4).- “Guía poética da muralla de Lugo” . Concello de Lugo. Muralla 10. Lugo
- 5).- “Outono, mancebo céfiro de ás ergueitas” . Espiral Maior. A Coruña 2010.
- 6).- “Poemas da cidade” . Ed. Follas Novas. Libros da Frouma. Santiago de Compostela 2010.

Premios:

- Segundo Premio no XXXIII Certame Literario Concello de Vilalba 2007.
- Primeiro Premio no XXXIV Certame Literario Concello de Vilalba 2008.
- Primeiro Premio na XVII Edición do Certame Literario “A Pipa” 2008.
- Primeiro Premio do XXXIII Certame Nacional de Poesía sobre o Nadal. Begonte.(Lugo) 2009.
- Segundo Premio no XXXV Certame Literario Concello de Vilalba 2009.
- Segundo Premio na XVIII Edición do Certame Literario “A Pipa” 2009.
- Primeiro Premio do XXXIV Certame Nacional de Poesía sobre o Nadal Begonte. (Lugo) 2010.
- Primeiro Premio no IV Certame de Poesía “Terras de Chamoso” 2010.
- “Mención de Honor” no Certame Internacional de Poesía e Conto Breve convocado polo Centro Cultural Rosalía de Castro de Buenos Aires 2011
- Segundo Premio no XI Certame de poesía “Anduriña Voandeira” Bilbao 2011
- Primeiro Premio no V Certame de Poesía “Terras de Chamoso” 2011
- Segundo Premio na XX Edición do Certame Literario “A Pipa” 2011
- Segundo Premio do XXXVI Certame Nacional de Poesía sobre o Nadal Begonte (Lugo) 2012.
- Accesit na XVII Edición do Certame Literario Manuel Orestes Rodríguez López (Paradela) 2012
- Segundo Premio no XXXVIII Certame Literario Concello de Vilalba 2012.

caraveis mollados

Xosé Otero Canto

I

Esperta amor.

Xa hai un cacho que pasaron os soños vestidos de noite
no cabalo das sombras.

Os paxaros da mañá deixaron trilos de espertador
cando as bocas abren sonos de ollos pechados
e os brazos estiran cruces de comezos
diante do altar da cama.

Arriba os corpos na vertical do día.

Arriba as esperanzas desenfundadas no saco das sabas.

Deixa que os dentes da persiana
se recollan envoltos entre os labios
que gardan esta luz sen volta,
esta luz ínclita, refulgente de presentes
que ten memoria turxescence do pasado.

II

Esperto brazos de apertas en corpos apreixados.

Esperto brazos de cancis atados.

Esperto caraveis mollados dos teus labios.

Mira na fiestra . . .

para cando a roibén do sol
chegue xusto ao beiril do tellado,
botarei as pernas coma letras
de quen escribe ao ditado:
primeiro a esquerda e logo a dereita,
ao sopé, ao mesmo lado.

Chámame o traballo
que do global axiña será escravo,
sen protestas e mainiños
abeirados por un soldo
que aledan risas de escándalo en salario.

Dilixencia nos corpos.

Prontitude nas mentes que de tempos
en minutos son chegados.

III

Entra ao servizo agora que os príncipes dos nosos xenes
deixaron baleiro o espazo máis íntimo do home,
onde cada día se pensa o pouco que somos
cando apertamos o botón que limpa a nosa soidade
no estanque pechado de nós mesmos.

No cubículo espellado de abrentes
murmura o mosco da máquina de afeitar fustrigada
e relembra un recente pasado de simios,
un encontro diario coa vellez inacabada da barba dun día,
unha evolución inconclusa na historia de nós mesmos.

Tes cinco minutos para sentir a auga lizquente
caendo engordiño na bouza do teu corpo
que fervella limpuras de xampús
no parasol mergullado dos fíos de auga
moulando cántigas de chafariz abrollante
ata a delampada de toallas anainadas,
secadoras da auga que limpa as desgrazas,
abridoras dos pechos das portas dos soños
no currullo en que se expulsan
as feces e as baballas
no confesionario de nós mesmos.

IV

Namentres me visto:
Vai ao cesto de vimbio
que está a carón do lavabo.
Colle a roupa sucia
e vaina metendo polo ollo acristalado
deste Polifemo consigo mesmo encabuxado
cando o segundo botón da súa fronte está apertado.

Alcanza o fervedoiro, ponlle leite pola marca acugulado
e méteo de contado
no microondas seis minutos a mil graos.

Mira ben que non abure
a boca dos nosos ananos
que desfollan margaridas na habitación do lado
mentres enchen as mochilas de libros
as libretas de sociais
e as follas raxadas con que escriben ao ditado.

Cantos anos de suplicios!
Cantos libros que serán recordos
amontoados no sobrado do tellado!
Canta loita!
Cantos deberes faremos na cociña
entre pratos
sazoados.

V

Arrecendos a almorzo e a música de cafeal,
a pan torrado nos alicerces de aramio envetillado
entre o leite mantedor de cairos
e engulemias de nenos na cociña debuxada de ledicias.

- Pícaros de abrentes e salsas prometedoras de mañás,
decídeme se os deberes finiquitaron as palabras de exercicios
e ides tranquilos no bambeo de mochilas,
na algareira andarela que chega á escola?

- Decídeme de verdade
se levades ao día os exercicios
e se vos portades coma o día de sol ou a noite de luar,
esclarecendo dificultades e resolvendo problemas
no emprazamento que supón a tarefa de estudar?

- Estade tranquilos pais de buscas,
desacougados polas noites e tempos de folgar,
axitados polos ventos de alcohois e drogas de levar,
que os vosos fillos non sopran fumes de canutos
nin aspiran nubes brancas que matan conciencias
e rompen familias nos últimos anos
que a infancia ve pasar.

Un abrir de porta.
Un adeus que estalar.
Bicos que sopran.
Un novo silencio vén para quedar.

Xosé Otero Canto

Biografía de Marcial González Vigo, recollida de galiadixital.com.

Marcial González Vigo, Radiofonista

Lugar de Nacemento: San Andrés de Veá - A Estrada (Pontevedra)

Curriculum:

Desde 1969, traballou en Radio Popular de Lugo, destacando o programa de actualidade provincial “**A Carón**”. Anteriormente traballara en varias emisoras da Cadena SER, en distintas cidades de España. Foi delegado en Lugo de La Región de Ourense e colaborou en Televisión Española en Galicia.

Obras realizadas:

Publicou os seguintes libros: ‘**El Dios de Roma que lloró por Lugo**’ (1979); ‘**Salou, novia del mar**’ (1980); ‘**Medio cento de galegos e Rosalía**’ (1983), (os tres corresponden a guións de radio en colaboración con Xulio Xiz, publicados os dous primeiros por Radio Popular de Lugo e o terceiro por Edicións Celta). Ten publicados os libros ‘**Terras de Lugo**’ (1994); ‘**Terras de Lugo, O libro da cidade e das parroquias do concello de Lugo**’ (1998) ‘**Terras do concello de Lugo**’ (2005) e “**Cantigas da Fonte Arcada**” (2008).

Colaborou no periódico “Terra Cha” da Fundación Terra Cha. Encargándose da elaboración das páxinas do Concello da Pastoriza.

Otros datos de posible interese:

En 1985 foi galardoado co **Premio Galicia de Xornalismo**. Entre 1976 y 1982 conquistou máis de vinte e catro premios radiofónicos nacionais e internacionais (en colaboración con Xulio Xiz), salientando: *Premio Internacional de Radio del Bimilenario de Lugo*, *Premio Nacional de Radio y TV Ciudad de Salou*, *Premio Nacional de Radio de la Cruzada de Protección Ocular*, *Mejor Programa Radiofónico* (en tres ocasións) e *Mejor Actividad Radiofónica en los Óscar de Oro de la Comunicación*, *Premio Nacional U.N.D.A. de Radio Católica*, *Premio Nacional del Instituto Nacional de Denominaciones de Origen*, *Premio Nacional de Turismo “La Mancha*, *Premio Nacional de Radio del Servicio Nacional de Loterías*, *Premio Cambrils de Periodismo*, *Premio Mundial de Radio y TV “Mallorca”*, *Premio Nacional de Radio de la Cruzada de Protección Ocular*, *Premio Nacional de Radio Rosalía de Castro* e *Premio Nacional de Radio sobre Donación de Sangre (Ministerio de Sanidad)*.

Manuel

Marcial González Vigo

*Ao poeta Manuel Rodríguez López
(31-11-2012)*

Para oír o teu cantar
vira a herba, vira a rosa;
vira a arboriña sen nome.
Vira o loureiro secreto.
Vira Andreade e a mimosa.
Vira o Camiño da Costa.
Vira o sino do silencio.
Vira, nun mirar, o tempo.
Vira a lúa. Vira o vento.
Vira todo o firmamento
para oír o teu cantar!
Vira o serán descosido
Vira o aire entremetido.
Vira a tarde nun suspiro.
Viran as augas do río.
Vírase, en mornura, o frío.
Vira a brisa nun virar.
Víranse as follas no outono,
víranse os carballos longos.

Ao ritmo do teu cantar
viran os amendoeiros.
Vira o desfeito caneiro.
Víranse os terróns dos prados.
Viran, por turno, os salgueiros.
Viran, vermellos, os sargos.

No teu cadencial cantar
vai Paradela en tenrura
abrazada a trinta pelgos
de doncel doce frescura.

Ao compás do teu cantar
vírase O Miño, en verdura,
co desliz de lodo e ferro,
co adozo da treixadura.
Por escoitar teu cantar
vírase o tempo do tempo...
Quixera verte un momento,
para terte, nun mirar.

...Estás na vereas alta!
Na senda da tua aurora!
Eu trato de me ir contigo
no teu camiño de volta,
co corazón a deshora
e sangue que me convoca!.

Marcial González Vigo

Margarita Souviron

Nacida en Málaga en 1962, soy médico y escritora. Licenciada en Medicina y Cirugía por la Universidad de Málaga, especialista en Homeopatía, en Nutrición, en Drogodependencias y en Terapias Hipnóticas.

Desde hace años combino mi trabajo con la escritura. Tengo estudios literarios de poesía, narrativa y teatro en la Universidad Complutense, Universidad Internacional Menéndez Pelayo y Universidad de Málaga.

Premios

Premio de poesía "Voces Nuevas" de Ediciones Torremozas en 2005

Finalista: Premio de poesía "Marius Sempere" 2007

Certamen de poesía "Poeta Juan Calderón Matador" 2010

Libros de poesía publicados:

"La palabra que nombra" de Ediciones Torremozas 2007

"Azul y canela" del Ayuntamiento de Málaga 2008

Además he publicado poemas sueltos en múltiples antologías y libros colectivos. Actualmente participo en actividades literarias y poéticas del ámbito malagueño y pertenezco al listado de Escritores del Circuito Andaluz de las Letras, de la Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía.

Soy colaboradora habitual en Medios de Comunicación: radio, prensa y televisión, e imparto Cursos y Conferencias sobre temas relacionados con la medicina alternativa y con humanidades.

Federico

Margarita Souviron

*Y yo, por los aleros,
¡qué Serafín de llamas busco y soy!
F. García Lorca*

I

Se me escapa ese tiempo que pervive
entre jazmines blancos y entre zarzas
por los caminos yermos de la sierra
sobre el agua plateada y las navajas
alumbradas de luna permanente.

II

Quiero vivir tu mundo de muchacho
engalanado en tarde de domingo
de repulida planta de gitano
y pisadas tan amplias como el viento,
de cabello revuelto entre las brizas
amarillas y secas del delito.

III

No logro ver la pluma que desprende
gotas de tinta oscura sobre un lienzo
ni los trazos de luz entre las sombras
de los árboles negros de tu espalda

que susurran silencio en la ribera
mientras desciende brava la corriente
hacia un mar de palabras terminales.

IV

Cuando llego ya es tarde para el beso,
para el minuto mágico en el pozo,
donde el agua retiene las estrellas
y la reja se ablanda entre las manos,
donde el cuello inclinado recupera
la caricia del cuero desgastado

mientras se oye un llanto sin ruido
desde otro mundo pálido y redondo.

V

Siento que la ilusión tiene su espera
pero tu corazón no se hace esparto
y se tiñe de sol de última hora,
cuando la tierra entera se presenta
con su disfraz de madre solitaria,
bajo el rumor de ollas requemadas,
que sigue hirviendo en seco ante tus rayas
de abeja, majestuosa y soberana,
de quien, por ley, el verso ha sido punta.

VI

No puedo oler los restos salpicados
de la sangre morena, como crines,
de las yeguas que vuelan en la noche,
o de las golondrinas que cabalgan
con el bocado suelto, entre los cerros
que abrazan a las ánimas que escapan,
cuando cierran los ojos los cerebros
y se rompen los huesos los hermanos
dejando, como bocas de otro tiempo,
sus huellas sobre el barro deslucido.

VII

Se adelanta a mi paso una paloma,
un cocodrilo veo de madrugada,
despegan mariposas de mis dedos
y se cuele una vaca en mi garganta,
como si al vomitar todos los sueños
se alargaran jirafas hasta el cielo
y se abriera el asfalto bajo un hombre
o fluyeran las aguas del estanque
como cascada verde en los tejados
o como notas negras en los saxos
de una música infecta de inocencia.

VIII

Todo lo diera en vano por mirarme
en la mirada grande de tus ojos
desde la enorme búsqueda sagrada
que me infunden tus alas y tus hojas
y tus deseos ocultos en un cofre
y tus instintos claros y tus babas,

ante el sentido fino de lo frágil
y ante lo extenso, rudo y musculoso,
o ante los trajes blancos y sus perchas
que hacia ti se desplazan como olas
de unos mares de flores repujadas,
de lazadas de seda y de memoria.

IX

Te busco como a tientas en la niebla
pisando cada piedra, cuesta arriba,
a pesar de que el río baja mudo
y florecen sin flores los membrillos,
mientras cuelgan las jaras de los puentes
clamando, como torres en la noche,
la necesaria luz entre alminares
y la masa de nieve que subsiste...,
por eso sigo firme en mis requiebros
y puedo contemplar, como una niña,
el abandono eterno de Granada
ante el franco dolor de un cauto olvido.

X

Sueño con conocerte y quiero hablarte,
aun sabiendo de siempre que eres muerto,
que tu filo de azúcar se ha incendiado
con claveles de fuego del infierno,
que revientan tormentas de esturiones
y que agotan su sed los aguanales...,
mas yo cojo mi manto negro y largo
y voy sembrando signos de tu entierro,
suelto entre los olivos velos blancos,
espuelas, cascabeles, ruiseñores,
semillas de penumbra y azucenas,
laurel entre los trigos, caracolas,
perfume de azahar, cuernos de luna
y espinas de rosales desmedidos.

Margarita Souviron

Polifonía literaria

Yolanda López López

BIOGRAFÍA. (Ourense, 1976). E funcionaria de carreira no Ministerio de Xustiza (Fiscalía de Madrid). Filóloga en estudos anglosaxóns, técnico en turismo, tradutora e pintora pola Deputación de Ourense e a Escola de Arganzuela de Madrid, adicouse ao ensino medio e universitario. Realizou o DEA, o doutoramento e a tesina de licenciatura sobre a identidade individual e colectiva na obra da escritora sureña Eudora Welty.

Foi investigadora nas universidades da USC, A Coruña, Castilla-La Mancha, na Universidade de Birmingham –UK–, na Universidade de Virginia –USA– e no Centro Ramón Piñeiro, onde colaborou en conferencias e con diferentes artigos de ensaio. É autora dos poemarios individuais premiados *Verdugos impolutos* (Concello de Rábade, 2005), *Obertura sen heroe* (Follas Novas, 2006) e *Grietas*, Madrid, Vision Libros, 2012. Galardoada con premios literarios en Galicia e Madrid, Suso Vaamonde, Rosalía de Castro de Cornellá, Aurelio Aguirre, Antón Tovar, Manuel-Oreste Rodríguez, Xose Neira Vilas ou Fundación CEPAIM para a solidariedade, textos da súa autoría aparecen en libros colectivos como *Ás aforas do soño* (Casa da Gramática, 2005), *Homenaxe dos poetas galegos a F. G. Lorca* (Xerais, 2006), *Catálogo Rede Natura de ADEGA* (Xunta, 2007), *Implicátese na palabra: Poetas galegas e tamiles* (Implicadas/os no desenvolvemento, Galaxia, 2007), *Uxío Novoneyra: A emoción da terra* (AELG, 2007) ou *Letras novas* (AELG, 2008). Publicou poemas, relatos e artigos de opinión en xornais e revistas literarias (*Boletín literario da USC*, *La Voz de Galicia*, *La Región*, *Galicia Hoxe*, *Xistral*, *Dorna*, *A xanela*, *Saudade*, *Lua nova*). Colaborou no equipo de traballo do manual *Niveis de Competencia en Lingua Galega* (Xunta, 2006). Forma parte do programa de recitais –Poesía Nova da Comunidade de Madrid– e colabora cos grupos de escritores, Bilbao e Poekas de Vallekas. Participou en recitais benéficos e en homenaxes a intelectuais. Colaborou en distintas ONGs do Reino Unido. Impartiu obradoiros literarios e foi membro xurado de certames para mozos. Participou en espectáculos de poesía, pintura, fotografía, música e danza oriental.

en Si maior

Yolanda López López

Meu digno mar que un día te feriron.
Agora unha nova Marea Negra asolaga a túa costa,
a nosa terra, invadida pola miseria do arrepío,
negra, negro fume máis que nunca,
lento veneno mortal,
poderío asasinando o patrimonio do noso prado montañés.
Sei que aínda choras o sal ferume daquela desfeita sanguenta.
Mar do noso Mendiño trovador.
Mar vangardista nos dedos de Manuel Antonio.
Profecía da espuma en Bernardino.
María Mariño ondeando nas ribeiras briosas da Noia medieval.
Seiva que asubía,
zume esmeralda na serra Barbantina.
Onda pictórica, onda onírica de Urbano LUGRÍS.
Úbeda e o cromatismo melódico na viola.
Espiga rebelde, pincel xeométrico en Maruxa Mallo;
que non haberá exilio para o voso trigo,
porque aínda cantades nos lenzos hercúleos á espida liberdade.
Lois Pereiro na constelación do amor e da enfermidade,
a cúspide do verso pétreo cusbindo metralla.
O paraíso limiau de Antón Tovar,
carballo que te converteron en bágoa.
A terra e o Miño no verso lírico
irmandándose cos canóns do Sil.
Area dourada, pozo negro desleixado,
Marcos Varcárcel ascendendo Aurias no río e na gloria.
Eidos que latexan nas miñas veas refulxentes.
Todo o país agoniza, arde na brasa, na muxica,
feitizo tremebundo nos rostros impotentes do veciño loitador.
Lapas inminentes na porta de almas puras
que abranguen as mangueiras da forza prendendo honor.
É así arriscades a vida para salvar a vida.
Se Rosalía de Castro vivise,

desprendería bágoas pola súa pluma
con cheiro a lume ensanguentado.

Se Rosalía escribise,
entregaría o corazón ferido,
pero nunca dende a derrota.

Se Pondal respirase, berraría, puño ergueito,
dende os Queixumes dos pinos ardendo na distancia.

Se a voz furiosa de Curros espertara,
as verbas chegarían para dicir todo e nada.

Se Celso Emilio erguese a voz,
a nosa patria metralhada erixiría a forza ruda dos camiños.

Se Alexandre Bóveda sobrevivise ás balas da ditadura,
as súas mans serían semente na cinza do ameneiro,
que a Galiza Mártir loitaría pola bandeira da liberdade inmorredoi-
ra!!

Gonzalo Acosta Pan. Xosé, Xermán Adrio. Telmo Bernárdez. Roxelio
Bugallo. Amancio Gaamaño. Vítor Casas. Paulo Novas. Ramiro Paz.
Luís Poza. Benigno Rei. Xoán Rico.

Os inocentes condenados á orxía da Caeira.

E Alexandre, o noso fusilado, berraría dende as entrañas:
“As labaradas da súa cruenta cegueira non lles deixan ver”.

E así se vai erguendo, amortallado na inxustiza,
coa protesta nos beizos e a gorxa nos fusís.

“A bandeira da nosa Redención”, A CORO Castelao.

O CORO polifónico da denuncia,
e o cándido piñeiro na testa do arboredo.

O corazón de Bóveda

caendo....

endo

endo,

o tronco esvaecendo...

endo

endo....ardendo.

Política e natureza a un tempo.

Indignádevos meu pobo!, a CORO Hessel.

Loitade contra a ditadura do mercado!

Porque onde xacen os castiñeiros e as carqueixas?

Onde aniñarán a rula e a andoriña?

Onde crecerán os toxos e as camelias?

Onde criminais do mar e da terra?
Pero na voz do pobo galego non haberá rendición:
Deixarei a miña osamenta petrificada
nas cinzas do medo infame,
e non nos vencerán!!!
Perdereime na borralla do construtor
que arrecende a crime e infamia.
Collerei o caldeiro de auga impoluta,
enchereino, enchereino, **enchereino!!!**
Arrincarei a raíz do culpable,
do séquito indeleble, da falsa promesa
sobre a que cuspirei auga limpa,
que non nos vencerán!!!!
Pirómanos, especuladores, ratas sarnosas de cloaca urbanística,
verdugos contaminados de indecencia,
terroristas ecolóxicos, traficantes políticos da suxa economía,
acabaredes cos recursos naturais e animais.
O voso talante noxento
demolerá especies autóctonas vexetais e animais,
na terra e no mar.
Enladrillaredes as costas e as praias,
construiredes campos de golf para *pobres* privilexiados,
que non, non, non nos vencerán!!!!
Capitalistas que promoveades enriquecemento masivo a curto prazo:
Non sodes máis que mazá envelenada e fedorenta,
a catástrofe do noso EDÉN,
o deserto para o futuro que xa é presente,
o mar sen vida,
o bosque salvaxe no seu pálpito tardío,
a colleita perdida de xeracións labradoras e mariñeiras/

PROMETEO descendeu aos infernos e parece non volver.
Pero o alento férreo da nosa dignidade
asfixiará a hecatombe da vosa ruda covardía.

Erick Hernández Morá

La Habana, 1973

Abandonó los estudios Universitarios (porque le aburrían, no había comida y los autobuses se tardaban mucho) y desempeñó varios oficios para subsistir: camarero, cantinero, hasta el verano de 1994, cuando abandonó Cuba vía marítima (en una lancha vieja y destartalada que por poco se hunde) Reside en Miami desde

entonces. Lector insaciable desde adolescente, por allá por el año 2002 le dio la locura de escribir y no ha podido detenerse. Sus relatos han sido premiados en varios certámenes internacionales. Ha publicado las novelas "Al este de La Habana" CBH Books 2005; y "El Deseo Ajeno: Simon & Shuster 2006, y tiene varias en progreso pero no se decide a continuarlas por vagancia. Es graduado del Taller de escritores de Telemundo 2005, en donde un grupo selecto de 14 escritores fue escogido entre más de 4400 aspirantes. Ha escrito más de cincuenta capítulos de la exitosa serie "Decisiones" de la cadena Telemundo, así como varias telenovelas y telefilmes. Actualmente ejerce como supervisor de contenidos para la cadena Telemundo.

Por la residencia aguantamos

Erik Hernández Morá

Querido presidente Barack Obama:

El jueves, en la madrugada, tuvimos que salir huyendo de nuestra casa. Vino mi padre a la casa trailer, despertó a todos diciendo que la migra iba a dar una gran redada en la mañana, durante todo el día, porque aprobaron una ley estatal que obliga a la policía, y hasta los profesores en la escuela, a pedirle documentos a la gente que sospeche que son ilegales. Yo pensé que era una justificación, que mi padre nos iba a llevar escondidos a la casa de su otra familia, donde viven mi media hermana y la otra esposa de mi papá. Por un momento pensé que al fin mi padre nos iba a presentar, que aquello era un pretexto, una excusa inventada, que iba decirle a mi madre y a mi abuela la verdad que todo el mundo conoce pero nadie habla. Es un secreto a voces, todos hacemos como que no sabemos, y sin embargo todos en mi casa saben que mi papá es bígamo, y está casado con dos mujeres y tiene cuatro hijos con dos esposas.

Dice me profesora de español que tengo talento para las letras. En todos los trabajos y tareas me da la máxima calificación. Yo creo que más que talento lo que pasa es que leo muchos libros desde pequeño y se me hace fácil unir una palabra con otra y así crear oraciones. Es por mi talento que me decido a escribirle estas letras. Mi madre y mi abuela son fanáticas a usted, y a veces las escucho diciendo

¿Si pudiéramos pedirle consejos al presidente Obama?

Pero mi madre y mi abuela no pueden contactarlo. Mucho menos escribir. Ellas trabajan todo el día en el campo, bajo un sol que achicharra hasta las piedras, y cuando regresan a casa sólo tienen tiempo para cocinar y ver un poco de televisión. Además como las dos son medias burras, me tomo el atrevimiento de mandarles esta carta. Yo sé que usted es una persona muy ocupada. Yo sé que debe recibir miles de cartas a la semana, y que con tantas guerras y terroristas sueltos el tiempo le alcanza muy poco. Pero mire: si se tomara el trabajo de ayudarme, si se animara a mandarme un consejo, o tal vez escribirme de regreso unas letras para yo enseñárselas a mi madre, yo sé que ella va a decidirse comenzar una vida nueva sin mi padre. Sin el sinvergüenza de mi padre.

Se me olvidó decirle que me llamo Marcos Sánchez, vivo con mi familia en Albertville, estado de Alabama. Mis padres son inmigrantes mexicanos. Mi madre me cruzó ilegalmente por la frontera, cuando yo apenas tenía seis años. Recuerdo que me metieron dentro de un baúl, un cajón de madera con peste a pollo, que parecía la parte de debajo de un asiento común y corriente, y así fue que pude llegar a la casa trailer. De eso hace ya siete años. Ahora tengo trece, estoy en octavo grado, y hace tres días que no voy a la escuela y hace como un año que descubrí que mi padre tenía dos esposas. Lo descubrí de casualidad.

Había en mi clase una chava de pelo oscuro, de ojos negros y grandísimos, como Betty Wood (¿Se acuerda de Betty Wood? Yo la conozco por mi abuela, que siempre le decía a mi hermana Bette Vú, y cuando crecí, un día busqué el nombre en la Google y me dio mucha risa) Pues esa chava, de pelo oscuro y ojos negros, era la niña más atractiva en todo el séptimo grado. Los llamacos se alborotaban con ella, se babeaban como quien dice, se volvían unos sapos babosos con ella, y para que usted vea, yo nunca ni siquiera le dirigí la palabra. Nunca la traté mal, ni tampoco fui mal educado ni agresivo. Sólo que la ignoré durante los primeros meses de clases. No era por hacerme el importante. Es que me parecía una chava muy sobrada, como si te mirara de reojo. Y a mí la gente que mira de reojo me da como mala vibra.

Un momento. Me disculpa.

Es que tuve que parar de escribir porque dice mi abuela que había un perro ladrando afuera, en la casa abandonada en donde estamos escondidos. Me asomé por la ventana, y allí estaba el cabrón perro

¿Cómo pudo saber que hay gente dentro de esta casa vieja y abandonada?

Los perros tienen un sexto sentido. Estaba ladrando, ladrando muy fuerte, como si ladrara con roña, mirando hacia la casa, y salí por la puerta con un palo en una mano y una piedra en otro. Le tiré la piedra y se alejó un poco, pero cuando salí gritando como un primitivo, moviendo el palo en alto, el cachorro salió huyendo con el rabo entre las patas. Cuando regresé adentro, mis dos hermanos estaban muertos de la risa.

Ahora vuelvo a lo que le contaba. La chava, mi Betty Wood, un buen día empezó a mirarme diferente, en clase, con una sonrisa curiosa, como queriendo ganar confianza. Yo evitaba sus miradas. Desde niño mi padre me advirtió que los gringos eran muy celosos con sus hijas, sobre todo los red-necks, que son capaces de colgarte por los huevos en un perchero si te agarran tirándose a una de sus hijas. Fue por ese motivo que evité amistad con ella. Conseguí evitarla por unos meses. Pero yo no sé que tienen las mujeres, que mientras más tú las ignoras, más ganas tienen de estar a tu lado. Es algo

que no entiendo. Así que un día saliendo del colegio camino al bus que me recoge, alguien me llama y al voltearme allí estaba Betty Wood. Me dice que necesitaba ayuda en la asignatura de español. La profesora le había recomendado que hablara conmigo, el alumno con las mejores calificaciones en español, a ver si yo tenía interés en estudiar con ella. De paso Betty Wood me suelta el alarde de que todos los chavos de la clase querían estudiar con ella, pero yo no estaba prestándole más atención a sus palabras, estaba pensando en la palabra chavo.

¿De dónde habría sacado esa palabra?

Nunca se la escuché decir. Una persona que menciona la palabra chavo tiene que tener familia mexicana, me dije, o pensé para mis adentros (creo que así es que como se debe escribir) Y por lo tanto mi trigueña debería tener aunque fuese un padre o una madre mexicano, o sea, que ya no existía el peligro de que sus padres rednecks me colgaran por los huevos en un perchero.

Acordamos encontrarnos tres veces a la semana en la biblioteca del colegio. Poco a poco, durante aquellas tardes de estudio, descubrí que mi Betty Wood no era la persona que yo había imaginado. Su nombre era Natalie Buckley. Su padre, un teniente del ejército, había muerto en la guerra de Irak, y su madre, que era hija de mexicanos, se había casado por segunda vez con un señor mexicano, su padrastro. Me pareció curioso que hablada de su padre como de alguien lejano y desconocido. Al contarme la manera en que murió, por ejemplo, lo hizo como quien cuenta algo gracioso, como esos correos electrónicos que se pasa la gente y luego lo comentan como un chiste. Dice Natalie, mi Betty Wood, que su padre verdadero estaba de guardia una madrugada en Bagdad, y un francotirador le disparó con tanto silencio y a una distancia tan larga que el impacto de bala lo dejó recostado a la garita, de pie, sin caerse, y sus compañeros no descubrieron que estaba muerto hasta el otro día al amanecer. Más simpático, para ella, era la carta de condolencia que le habían enviado del estado mayor, donde le comunicaban a su madre que su padre murió de pie, como los héroes, defendiendo la democracia. Para ella su nuevo padrastro era un tipo raro, distante, que entraba y salía de su casa y que le decía hola Natalie de vez en cuando porque según dijo, siempre estaba viajando y casi nunca estaba en su casa. De algo sí estaba segura: a su madre le encantaba el sexo con su padrastro. Ella los escuchaba en la madrugada, desde su cama y su madre se comportaba como una loca cuando se acostaba con su padrastro. Gemía, gritaba, decía palabras groseras. Todo lo contrario cuando vivían con su padre. O al menos así lo recordaba Natalie.

Perdón, señor presidente, creo que estoy divagando y no voy al punto de mi carta, como dice mi profesora de español, pero voy llegando paso a paso. Mi amistad con Natalie se fue transformando en atracción mutua, y una tarde al terminar los estudios, caminando de regreso a casa, ella me tomó de la

mano con la mayor naturalidad del mundo y al despedirla en su casa me dio un beso en los labios. Esa noche no pude dormir. Contaba las horas del reloj para que llegara el día siguiente, pensando que tal vez yo había imaginado todo aquello, porque tengo mucha imaginación, y también ansioso y preocupado por saber la reacción de Natalie ¿Se había arrepentido de besarme? ¿Éramos novios?

Llegó la mañana siguiente y llegó Natalie al colegio, y entró a la clase y fue hasta donde yo estaba y me besó otra vez en los labios, y recuerdo que todo el mundo se quedó como congelado, como cuando un profesor grita bien alto y todos los alumnos quedan en silencio. Lo del beso nadie lo esperaba. Le confieso, señor presidente, que yo mucho menos. Empezamos como novios. Todos los chavos en la escuela empezaron a envidiarme. De la noche a la mañana me volví muy popular. Gracias a sus estudios conmigo, Natalie sacó excelente calificación en la clase de Español, y entonces viene un día y me dice que su madre estaba loca por conocerme, que me había invitado a un almuerzo.

Recuerdo que fue un martes. Salimos juntos del colegio, y su madre nos vino a buscar en su auto. En el asiento trasero estaba un bebé de unos nueve meses, el hermanito de Natalie. Sarah, la madre de Natalie es rubia, delgada y alta, de pechos grandes, pero no tiene los ojos de Betty Wood que su hija heredó de su difunto padre. Sarah me habló en inglés durante todo el viaje. Recuerdo que íbamos en su Volvo color blanco, sentados atrás, y yo pensaba que bueno sería poder comprarle a mi madre un auto como aquel, tan amplio, con ese olor a nuevo, con el aire que enfría bonito y espanta el calor. Esa tarde almorzamos pollo asado y arroz frito, y más tarde Natalie me invitó a ver una película juntos. Su madre se había acostado a dormir la siesta con su hermanito.

Allí estábamos, viendo *Twilight*, la película favorita de Natalie, y besándonos en los labios, acariciándonos. Recuerdo que pensé Dios mío estoy besando a Betty Wood, le estoy tocando los muslos, le estoy acariciando sus teticas, y después no sé que demonios hacer con ella, somos unos chamacos, y si llega alguien. Pero de pronto, la puerta de la calle se abrió y aparece mi padre. Ella y yo nos apartamos, y Natalie quedó mirando el televisor fijamente, como una estatua, como si ignorara la presencia de ese hombre extraño en su casa, que había entrado y cerrado la puerta y estaba furioso, y yo me levanté esperando que mi padre me dijera, vámonos para la casa, tu madre está muy preocupada, pero mi padre se acercó a nosotros, y me miraba de una manera extraña, como si me odiara con mucha roña. Y me dijo ¡Hijo de la chingada! ¿Qué haces tú en esta casa?

Iba yo a responderle pero Natalie se levanta y dice: ¡Es un compañero de escuela, papá, y mamá lo invitó a almorzar porque estudiamos juntos!

¿Por qué Natalie le decía papá a mi papá?

De un tirón mi padre me agarró del brazo y me empujó fuera de la casa, mientras Natalie le gritaba ¿Qué haces? ¿Déjalo, papá? ¡No hacíamos nada malo! Pero mi padre no escuchaba. Me llevó a empujones hasta su troca y me subió a empujones. Yo en ese momento no comprendía nada. Mi padre prendió su troca, condujo por varios minutos, maldiciendo en voz baja pero fuerte, y de vez en cuando me miraba y me pegada un madrazo en la cabeza. Recuerdo que empecé a llorar. El me decía, no llores cabrón de la chingada. No llores pinche maricón. Aprende a ser hombre, y de repente detuvo su troca. De debajo de su asiento sacó una pistola, me la puso en la frente y amenazó con darme un tiro si le contaba algo a mi mamá. Yo le pregunté que cosa yo no tenía que contarle, y él se enfureció y me golpeó en la cabeza con el culo de su pistola. Por unos momentos todo se volvió oscuro, como cuando entras a una sala de cine de pronto, y al volver la claridad todo me daba vueltas: la gente afuera en la calle, los coches, el semáforo. Mi padre me hablaba pero yo no lograba entender lo que estaba diciendo. Yo escuchaba sus palabras, pero sonaban extrañas, como si me estuviera hablando de muy lejos, o como si entraran por una oreja y salieran por otra sin dejar su pinche significado. Sentí algo húmedo en mi cabeza y al tocarme con los dedos descubrí que estaba manchado de sangre ¿Por qué me haces esto, papá? Le pregunté a mi padre, o traté de preguntarle porque yo hablaba pero no podía escuchar mi voz ¿Por qué me golpeas así? ¿Me vas a matar?

Llegamos a mi casa y mi abuela y mi madre gritaron al ver mi cara manchada de sangre. Mi padre les dijo que yo me había golpeado en la cabeza por no llevar el cinturón de seguridad. Les dijo el muy cabrón que él había frenado de pronto su troca, y del impulso, me había lanzado contra el parabrisas ¿Y cómo está el parabrisas? Preguntó mi madre.

Eso preguntó mi mamá.

Esa noche recostado en la cama pensé mucho en todo lo que había pasado esa tarde en casa de Natalie. Ella le había dicho papá a mi papá porque mi papá estaba viviendo con su madre y era su padrastro. De eso no tenía dudas. Lo que no comprendía era como mi padre había logrado llevar esa doble vida, de estar casado con mi mamá y con la madre de Natalie. Al día siguiente, a la hora del lunch, en vez de ir a la cafetería para almorzar entré en la biblioteca y busqué en Google todo lo que pude encontrar acerca de un hombre que tiene dos esposas al mismo tiempo. Fue así como encontré la palabra bígamo. Anoté en un papel las cosas más importantes para poder acordarme más tarde, y esa misma noche, cuando mi padre entró a la casa trailer le dije, quiero hablar contigo, bígamo, y mi madre y mi abuela se quedaron calladas, en silencio, un silencio muy pesado, como el silencio que había el día de los funerales de mi abuelo. Y mi padre me dio un puñetazo en medio de la cara que

me lanzó de volada hasta el sofá de la sala. Acto seguido me agarró por el pescuezo y empezó apretarme, mientras gritaba palabrotas, más bien las escupía en mi cara.

Entre mi madre y mi abuela lograron quitarme a mi padre de encima. Me dolía el pescuezo y la garganta, me ardía mucho, pero yo ya no le tenía miedo a mi padre. Me podía estrangular, me podía meter un tiro en la cabeza. Pero yo ya no le tenía más miedo. Le dije a mi madre que mi padre estaba casado o viviendo con otra mujer, con una gringa, que tenía una media hermana que estudiaba conmigo, y que además mi papá tenía un hijo de unos nueve meses de lo más chulo y gracioso, y que de seguro era hijo de mi papá porque a pesar de ser chulo y gracioso, el bebé tiene la misma cara de hijo de la chingada de mi padre. En ese momento mi papá volvió a atacarme, esta vez dándome par de madrazos en la cabeza. Pero a mi ya no me importaba. Yo ya no le tenía miedo a mi padre.

Después que mi padre se largó y al fin nos dejó solos, mi madre empezó a llorar como una magdalena, como siempre dice mi abuela, y me agarró del brazo y me llevó hasta el espejo del baño para ver los moretones que me había marcado mi padre en el cuello. Entonces mi madre me dice, mira Marcos, ya tú eres un hombre y tienes que entender que en la vida nada es como parece. Las cosas no son tan sencillas. Yo sé que tu padre está casado con esa gringa. Lo sé porque es la única manera en que podemos legalizarnos todos aquí. Tu padre se casó con esa gringa hace un año, pero aún no ha logrado arreglar todos sus papeles. Y cuando tenga su residencia, entonces tu padre se va divorciar de esa gringa para luego casarse conmigo y darnos los papeles a todos ¿Entiendes?

Pues claro que yo entiendo, mi presidente. Entiendo que mi padre está viviendo la vida de millonario con esa gringa. Viven en una casa amplia, de cuatro cuartos, con tres baños y una piscina. La gringa maneja un Volvo del año y mi padre conduce una troca Toyota último modelo. Mi padre, la gringa, el bebé y su hermana Natalie, salen todos los fines de semana al cine, al Mall de compras, y hasta una vez se fueron de vacaciones para Cancún. Me da rabia que mi padre viva esa vida de millonario, cuando nosotros ya ni siquiera podemos vivir en la casa trailer por culpa de la migra y vivimos escondidos en esta casa abandonada hasta que mi padre decida a donde nos vamos a meter. No puedo ir a la escuela, porque ahora si eres un ilegal aquí en Alabama te pueden sacar del colegio y llevarte para una cárcel de inmigración.

Y yo no quiero seguir viviendo esta vida de perros. Yo no quiero aguantar más humillaciones ni el sufrimiento de mi madre y de mi abuela, ni tampoco ver a mis hermanitos pasando hambre y frío. Yo quiero regresarme para México, juntarme con el resto de la familia que nos queda allá. Es cierto que antes vivíamos como pobres ¡Pero aquí seguimos siendo pobres! Pobres y

Por la residencia aguantamos

perseguidos. Pobres y discriminados. Yo estoy seguro, señor Obama, que si usted me responde esta carta y mi abuela y mi madre oyen sus consejos, yo estoy seguro que ellas le van hacer caso a Usted, porque ellas las adoran y son fanáticas número uno de sus discursos.

Espero su respuesta.

Marcos Sánchez

Erick Hernández Morá

José Reinaldo Pol García (Pepo Pol)

José Reinaldo Pol García, maestro, escritor, poeta y articulista que suele firmar sus colaboraciones en prensa con los seudónimos de Algazul, por ser Alcalá de los Gazules, su cuna natal, y Montefurado debido a que ahí, en esa población de Quiroga, nacieron sus dos hijas gemelas y reside desde 1986. Hasta esa fecha, desde los primeros meses de vida, su existir, la niñez y mocedad, discurrió en el término municipal de Los Barrios, muchos de esos años los vivió con sus padres y hermano en el Monte de La Torre, sitio idóneo para que, desde esa primera infancia, sintiera gran interés por la ecología y la historia, no podemos olvidar que, precisamente, en esa finca es donde algunos historiadores afirman que nació el caudillo árabe Almanzor. Sea cierto o no, como cimera de esa heredad se levanta orgullosa de su historia la torre que da nombre al lugar.

Pepo Pol, como es llamado por sus familiares y amigos, va a ser nombrado Cronista Oficial de la Villa de Quiroga, ayuntamiento de Lugo, el próximo día 17 de Mayo del presente. Los méritos que han tenido en cuenta para que este campogibraltaense reciba esa distinción son sobre todo la gran inquietud, preocupación e interés por ser un dinamizador y propulsor de la poesía, literatura y cultura de aquella zona donde ejerce como maestro de Primaria.

Pepo tiene en su haber cincuenta y dos premios y distinciones en los campos de la narrativa, poesía y periodismo. Entre algunos de esos galardones están el Premio Periodístico José y Jesús de las Cuevas en Arcos de la Frontera, Premio Federación de Libreros de Lugo, segundo Premio Nacional Prensa Escuela del Ministerio de Educación y Ciencia, Mención especial en el prestigioso Museo de Pontevedra, Milagrosista de Lugo, finalista en microrelatos Revista Archivos del Sur gracias a una de sus obras... Y así hasta completar ese número. Aunque él siempre dice que el mejor premio que puede

recibir todos los años es pasar unos días entre sus amigos de la infancia, establecerse en el corazón del Campo de Gibraltar, Los Barrios, para, desde allí, visitar a esas poblaciones tan queridas para él como son, junto con Alcalá, el resto de los núcleos que están dentro de esa cerca natural que conforman los ríos Barbate y Guadiaro. De Los Barrios, dice él, me alimento cuando vengo, en Tarifa y en Algeciras me baño, en Alcalá me duermo en el ensueño y en todos me divierto.

Este hombre tan sentimental tiene publicados unos veinte libros, entre éstos uno que le alegró mucho es que viera la luz "Cartas a Curro", recopilación de colaboraciones de prensa que editó, hace un par de años, el Ayuntamiento de los Barrios. En la actualidad es el escritor más prolífico del Ayuntamiento de Quiroga.

Quería estudiar Derecho y se torció, deseaba hacer Geografía e Historia, pero su amor al deporte, senderismo, literatura y periodismo, en esta parcela fue corresponsal de Antena Tres Radio durante siete años, hicieron que no llevara a término esta carrera que aún cuando se le pregunta dice que es la asignatura que ya le quedará en muchos septiembreros pendiente, pues, dado su espíritu bohemio, quiere seguir estudiando por libre, atendiendo la llamada de las piedras y las cosas que reclaman su atención.

Colabora en varios periódicos y publicaciones en Galicia entre ellos El Progreso, La Voz de Galicia, Encomián, Ribeira y otros. Sigue haciéndolo para no perder la vinculación con su tierra en otros de esta comarca, como en este rotativo, y en revistas literarias.

Es fundador y miembro de un grupo de poetas del sur de Lugo al que pertenecen poetas de un gran número de ayuntamientos de esta provincia. Organizador de encuentros culturales y múltiples actividades relacionadas con el mundo de las letras y, desde esta fecha, adquiere el compromiso de que ese Ayuntamiento lucense lo considere su cronista, aunque oficiosamente estaba preocupado, desde que allí reside, por ser un salvaguarda del patrimonio cultural de aquella zona regada por el aurífero Sil y recogida entre los senos de la madre tierra, esas montañas de Caurel.

A Moeda de Pedra

José Reinaldo Pol García

*Adicado a PEDRO, BILMA, E PABLO,
(Picapedreiros daquel onte).*

LIMIAR

O PETO DAS MOEDAS

En toda propiedade, pública ou privada, hai algún acceso para penetrar nela. Pode ser unha monumental porta de madeira nobre ou de ferro, ou unha sinxela e vulgar cancilla. Nas obras escritas esa entrada, chámasele limiar. Neste traballo literario non pretendo que exista este peche. Son consciente de que non faltarían desinteresados amigos, auténticos ebanistas da verba que, solícitos, construírían, con suma facilidade, dadas as súas grandes calidades, un portal para este relato, pero non creo ser merecente de tanta distinción e, ademais, desexo que este vano do limiar estea baleiro de verbas para que poida o lector pasealo sen introdución previa para non influir na súa opinión: por iso, soamente, vou colocar un sinxelo ramallo das miñas palabras.

Todo ser humano ten 3 petos: o CD RON das ideas, ese cerebro onde durme ou está desperto un Quixote, o peito onde garda o salvador, o sentimental respiro osixenante e a alcanza onde o ser romántico ten esas reservas esperanzadoras para saír airoso dos embites coa realidade dura.

O peto deste relato son as mans onde están as moedas de pedra. O autor Vive nesta ceca que hai nas ribeiras do Sil, Quiroga e Valdeorras, e non podo ser alleo a iso; xa que, indirectamente, grazas a esas pezas, existe. Nalgunhas ocasións a forza centrípeta do egoísmo fai pechalo peto para gardalos recursos materias, Noutras, o martelo consumista golpea ese puño de cartos ata abrilo peto das mans que parecen escachadas todas, e a moeda, corre, e no seu percorrer, é canle de rego económico que aplaca a sede do Val do Sil. Estos relatos son dúas caras dunha mesma pedra que quere ser útil, coa súa composición criticorrealista, e bañada de idealismo quixotesco. Tódolos canteiros saben o valor da pedra que levanta un futuro sobre un presente, que eternizamos, cando vive no pasado, pero tamén todos, profesionais da pedra

ou beneficiarios, directos ou indirectos, somos conscientes de que si son interesantes os ósos para facer un bo económico caldo tamén e imprescindible, nese pucheiro, a nota vexetal que, neste caso non sería de grelos, verzas ou repolos, pero si, dese manto de verdor ecolóxico. e que nunca, por ter un bo cocido, debemos abusar e deixar escachada a natural horta. Hai que intentar, para que a dieta sexa completa, para non esquilmarmos, que ecoloxía e progreso, alimento natural e preparado, utilícenos equilibradamente; pois si na cazola poñemos soamente o segundo están faltando no noso organismo o maior aporte vitamínico.

LOUSA I

A CARA DA PEDRA

(Onde a pedra é pan)

¿Que a pedra é inerte? ¿Quén dixo tal cousa? Eu coñezo un lugar onde esa materia está chea de vida, un paraxe onde as rochas son o berce do río. Estamos a falar das bisbarras galegas por onde o único señor que nesta terra existe, O Sil, alí moral. Aquí creo poder dicir, hiperbólicamente, que ata as mesmas pedras son fonte de vida. Para confirmalo, baseámonos nos mesmos feitos e na observación deles, para chegar a iso que parece quixotesca aseveración.

Si nos remontamos a tempos que quedaron envoltos nas brétemas do pasado, lembremos, abríndonos paso do eficiente faro da memoria, aquela lenda, historia –conto, ou conto– historia, que fala de que nestas terras, no corazón do Sil, concretamente en Quiroga, porta de Ribeira Sacra, tiñan o seu despótico señorío uns lagartos que controlaban e dominaban a bisbarra. Alguén pode pensar que serían cocroditos que vivían nas caudalosas augas do Sil.

¡Non!, Eran lagartos colosais que tiñan, por seguro refuxio, a lousa, tamén esa pedra, a diamantina pizarra segue sendo hoxe amparo e cobizo destes veciños na vida e,, cando chega a hora da morte, como ocorreu cos lacértidos, será unha marmórea pedra que sirva de separación entre aquela etapa xa vivida e a que é enigma, a futura existencia. Ben, a eses réptiles un día chegoulles a súa hora.

Aparece un nobre, semellante coma si fose un xoven e bíblico David que quere liberar a un pobo da opresión dos filisteos e, sen pensalo, líase a pedradas contra ese Goliat e, aquelas rochas que eran o castelo inexpugnable dos fieros animais, serían as lousas para sepultalos. O vencedor levará no seu escudo, como enseña e triunfo, a figura dos réptiles aplastados pola lousa. Así vemos como a mesma causa é motivo da súa egoísta vida que pasa a ser sarteiro onde queda pechada para sempre. Eu diría que, se non é unha batalla polo dominio da pedra caseque poderíamos interpretalo así; ou posiblemente cos lagartos non resultaran tan malos e defendían o seu pan, e, outros, pode que máis feble, terminan acadando o seu obxectivo, controlar esa fonte de recursos materiais, a lousa; por iso, esa estirpe considerada liberadora, levaría o apelido de Lousada. Esa lousa que é como unha fada madiña que protexe, ampara, e axuda para fomenta-la vida nas beiras do Sil. Ese material está en todo. Lembro que, cando neno, o meu caderno foi sinxelamente unha lousa enmarcada nun cadríño de madeira e provista dun rabo de trapo para borrar os meus garabatos para que non quedara constancia da miña ignorancia. Nela, nesa pizarriña, aprendemos a escribir moitos dos nomes de hoxe, gravando con xiz esas letras, aqueles debuxos, Outros escribían nos cachos que atopaban no monte, pois non tiñan a sorte de poder ir tódolos días a escola e, mentres ollaban para “Xourada” ou “Marela” coa fiel compañía dun can de palleiro, que, seguro que si chegase o lobo, pedía desesperada clemencia botándose ós seus pes pero mentres non vía as orellas ao can ladraba e asustaba o medo daquel rapaz dos primeiros anos dos cincuenta que, amparado baixo dunha natural caverna de rocha escribía o seu presente ca ilusión de que lle chegara a barba e o bigote que o levaran para lonxe da aldea, para, sen sabelo, acrecentar os seus problemas. Soños de neno ou de rapaces que ven no crecemento físico a un liberador, e resulta que será un déspota que esclaviza a inocencia da infancia pero ese neno tamén tiña un teito de lousa onde pola noite, arroupado nos seus soños ve-las estrelas onde todo está cuberto de negras nubes. A casa, toda de pedra é, de día, como un corazón que latexa sen cesar, e polas noites, rutilante estrela que cabrillea no firmamento da vida. Parecen a telúrica grandeza celestial, sendo soamente o que son pedras.

As capelas, as igrexas, os cruceiros... outras obras artísticas e eternas son de rocha porque é sólida e dura, e aquí moito máis porque nas beiras do Sil é ferrosa. Tamén son marco límite liña e barreira que separa a fronteira entre as diferentes propiedades. Poderíamos dicir que é un xurisconsulto, un eficiente notario que soamente ca súa rúbrica pétrea, dá fe do pacto ou contrato entre os homes. Ninguén muda un marco porque sabe que si cambia terá que pagalo caro.

Non podemos esquecer que ata o remate destes montes, preto do Sacro Cáliz do Cebreiro está Pedrafita, outro hito, outro sinal da importancia da pedra como lindeiro e marca.

Dentro destas serras, tódalas súas entrañas gardan o mellor tesouro que é a riqueza desta zona. Esas esquistosas e controvertidas lascas pizarrosas que son negras e brillantes. A pa do progreso saca do forno destes montes este pan abraiante. Pois, verdadeiramente, que eses serenos promontorios parecen fornos que someten a unha cocción singular a esa inxente cantidade de panes, que o mellor panadeiro, o Pai Deus, soubo neles meter. Algúns, cando saen teñen forma de barra polo seu alongamento natural, outros, como fogazas; todos son pezas da grandiosa metamórfica, montóns de riqueza, para que medren os pobos do Sil. É pan duro, pero vale moitísimo cada unha das súas rebanadas, esas lascas que corta o pai ou a nai, levan dentro a vida, e, tanto na súa venda peninsular, como fóra de España reverte grandes beneficios. Hai casos nos que moitos destes montículos morren, dan a súa vida, para que estas xentes vivan. O mesmo Sil ve as súas beiras pragadas desas singulares medas. A pizarra ca súa morte, despedazada polos canteiros ou louseiros, fai a resurrección dunha bisbarra. Si no deserto para o que se buscaba a Terra de Promisión cae o maná, aquí parece que, da terra brota a espiga pizarrosa que madura no forno dos montes. Estes traballadores son como segadores e panadeiros que non amasan pero que extraen eses bloques que trocean nesas tahonas, as empresas pizarreiras, e obteñen un salario, e uns cartos por pacifica-la pedra. Esta terra das beiras do Sil é todo un campo sementado de manifestacións pétreas. Lembremos que dende tempo inmemorial os canteiros ourensáns teñen renombre. A pizarra, é todo, regada pola auga da chuva e o líquido fío do Sil que permanentemente parece querer que os montes medren con esa aportación, é un sistema singular de rego, o sal, a graza e o encanto desta zona; a levadura, a persoa mesma, o humano fermento capaz de facer dunha rocha a máis grandiosa alimentaria masa, un ente que fai posible ser dixerido con pracenteiro e abraiante gusto. ¿ E o po.? Ese salvado é como o pan de munición que, co tempo, pode chegar a empachar, pero lembremos que tamén nos adentros dos nosos corpos, neles, nesas cavernas do noso ser, é o único sitio onde a pedra é chamada cálculo e produce grandísimos cólicos, pero esas non son esa pizarra, aínda que de cor negro, as negativas, esas que precisan para a súa extracción, de quirúrxica operación, son como cantos rodados que soamente serven para estorbar a quen quere face-lo camiño, producir dores, e altera-la normal corrente do río da vida. Poderíamos transformar isto relato no principio ou limiar dunha novela interesantísima que podería titularse: “O país ou bisbarra das Pedras-Pan” e ese lugar, co permiso do Porriño ou de outras tahonas líticas espalladas por Galiza, a capitalidade onde a lousa é o maior tesouro, e nas beiras do Sil, Valdeorras, Quiroga, e o Caurel, pois eiquí nestes deprimidos y elevados

pagos, onde hai simas e cumes, e onde faise o mellor cocido na doméstica pota desas familias cos ósos da nai Terra; pois de calquera xeito son exquisitos e facilitan que, todo o que sobre elas medre, como os viñedos, sexa dun grado e calidade excepcional, así comprobamos que a lousa nestes paraxes é vida e cemento da prosperidade.

¿Qué dirían aqueles ancestros do Paleolítico, cando agora no século XXI esa pedra que foi a base da súa cultura e da súa única arma tamén sigue a ser o piar que sostén a moitas familias?. Amigos, que a pedra non sexa nunca motivo de discordia. Utilicémola racionalmente para que estea como brando pan e que nunca as súas lascas, provoquen ecolóxicas feridas, ou por manter posturas encontradas os homes deixen queima-la grandiosa fornada discutindo de necesidade por non deixar que uns e outros coman a pedra que é pan. Preocupados polo verdor do mantel da mesa si, pero que nunca falte a peza que está ben asegurada no caixón do montículo, amesetado ou non. Non explotemos co barreno da discordia a lítica fonte da vida. Colaboremos entre todos para non esquilmar e deixa-la pel sen ósos. Comamos ese duro pan, pero non rompámo-los dentes dos outros, non deixemos pola avaricia de te-la mellor panificadora, unha paisaxe de lunáticos cráteres e pozos de terrible ambición, pois hai que deixar pedra para soporte da tan imprescindible herba. Conxuguemos vida natural e ecoloxía con progreso. Fagamos que sexan dúas rodas que avancen paralelas e na mesma dirección, ou moas dun mesmo muíño e non croios que dificultan a todos; pois todo está en saber utiliza-los recursos, en que cada lugar teña a mestría suficiente para vivir dos medios que teña o seu alcance e, si os pobos que estamos no rural temos a base no agropecuario tamén si, dende tempo inmemorial houbo a sorte de ser fonte de recursos mineiros hai que seguir aproveitándoos, pois o ouro non é soamente ese apreciado metal áurico e valioso, é todo aquel que contribúe a soste as familias no seu entorno, a ser base para suxeita-los homes a súa terra para evita-la degradación social, deste xeito a lousa fai dobre utilidade: mante-lo chan protexido facilitando a súa cuberta térrea e cando é canteira, xuntando familias, facendo medrar pobos que, doutro xeito, serían soamente aldeas sometidas a terrible enfermidade do éxodo de poboación.

Por iso esta moeda de pedra, máis antiga como o mesmo Crismón de Quiroga, é coma unha medalla que, mirando ó ceo, hai que bicar porque é a nosa vida é a nosa esperanza para que o río da existencia non chegue a unha mortal estiaxe. A cara máis bonita porque tamén “a Morenica” é santa tendo o seu rostro e corpo queimado; pode que a lousa sufra un martirio có seu especial sacrificio para que disfruten os vivos.

LOUSA II

A CRUZ DA PEDRA

“OS CÁLCULOS DAS MONTAÑAS DO SIL”

As montañas do Sil, vellas e xoves, bellas nas súas formas sensuais redondeces, peitos ben formados de onde brotan ríos de vida, pasan a maior parte do ano coas súas cabezas, eses curutos, onde o home non sinte aerofaxia, cubertos, pero non coa ancestral toca característica da vella anciá galega. ulas, estas elevacións, que non fai falta personificar, usan no tempo de frío inverno, un pano branco, aínda que máis que prenda de mozas é semellante o das “Nais de Maio” un pano que, movido no vento, é sinal de reivindicación e grande tristura polo inverno longo, longuíssimo, no que quedaron sumidas estas montañas cando viron que os seus fillos, estes campesiños, marcharon deixando de estar apegados sentimental e vitalmente ás longas saias verdes destas elevacións onde na robustez da ancestral matrona está combinada a elegancia dunha continua mocidade; son estes vestes abas da esperanza, Quedan as probes ca súa riqueza espaxada polos mundos de Deus, pois sen lugar a dúbidas, o maior tesouro é a xente, eses fillos das montañas que marchan forzados, por iso, polo rostro destas montañas baixan regatos de bágoas, e elas, coa súa dor contida quedan miserables sendo ricas, pechadas na soledade, recibindo os bicos de amante céfiro e as amorosas e encendidadas frechas de Helios que quere namoralas quitándolle ese pano albo, recordándolles que teñen que vivir en primavera esperando que algún día a súa humana descendencia retornará, así, absortas no seu soliloquio,ese que aínda eu non logro comprender, e lavando os seus grandiosos pes no Sil como se foran outras oureanas, ou quizais son, simplemente, un conxunto de fadiñas boas que fanse visibles nestes pagos para protexer a Galicia de calquera demoníaco mal. Parecen aquelas que atopou na lexendaria Chansón o mítico Roldán. Elas pasan o tempo ollando coa mirada perdida no horizonte, esperando ver aleando as alegres andoriñas, pero, por desgraza, non serán esas, e si, os corvos rapiñeiros que veñen buscando a rocha para face-lo seu niño materialista.

Un atardecer, perdón, solpor para elas, mencer para outros, viron as inocentes montañitas que, por unha estrada, eses cinturóns de asfalto que, en certa ocasión, os homes a algunhas delas colocáronlle, ben, pois, por unha desas que devorou o carreiriño bondadoso, apareceu un galeno acompañado de outros que parecían tamén versados na medicina a que auxiliaban ao especialista. Comenzaron esculcando, non auscultando, e a pobre e cándida vella pensaba que sería un médico xinecólogo, pois había escoitado dicir que as mulleres debían pasa-las revisións periódicas para evita-lo cancro; pois

estes soamente palpábanlle as mamas; pois dado que xa estaban menopáusicas non habería a problema de embarazo, a súa gordura era natural e quizais provocada polo estado de infertilidade do que viven. Cren, as incrédulas, que este Hipócrates, é un deses que vindo que elas presentan unha desenvolvida xinecomastia quere, desinteresadamente facerlles unha revisión. Pero, están equivocadas estas montañas que parecen unha longa ringleira de pacientes que agardan no móbil dispensario de saúde que o galego diagnostique, que diga ese estraño doutor, si teñen algunha doenza, aínda que cren que si hai un mal é a morriña e a saudade polos fillos ausentes, eses campeñiños que marcharon.

Nada di o médico, toca, toca e pronto, mirando para os seus acompañantes, bóttalles un sorriso de confidencialidade e logo, botando un incontido berro, que é unha “eureka” vitorioso, coa frialdade propia de materialista científico explorador, pronuncia un lacónico: “¡Ten cálculos ¡”. As montañas nada entenden e ata queren botar unha risada, pois qué importa ter cálculo se non son ludópatas nun buscan riqueza por conduto dos xogos do azar. O doutor, en petrografía, e, pode que tamén, en mineraloxía, refírese a que nos adentros teñen pedras, e pronto dá orde de que hai que empezar operando a unha delas para extraerlle toda a riqueza pétreas que atoparán, Non ten a montaña dores, cólicos, ou molestias, e queda ante esas frías palabras abraida y asombrada pola drástica decisión. Como non hai ambulancia que desprece a ser tan grande non queda máis remedio que intervíla quirúrgicamente no sitio, como si a doenza, esa presenza de pedras, supuxera risco mortal, Presto solicita presenza de bisturí unha grande escavadora. Pensaríamos que chegaría co anestesista, pero eiqui, nesta estraña operación todo vai ser con dor. O “bisturí” comenza a romper as roupas, eses vexetais, logo, sen piedade, arrabuña coa pel, arrincándolle a tiras o pobre pelexo. Xa podemos imaxina-la situación. Segue a rompe-los músculos ata que vai directo a esa vesícula que está, como é natural, toda chea de rocas negras, que denomina, o experto, “cálculos”. Arranca ese órgano, ve que polas tripas escorreuse algunha lousa, pois asín son chamados estes penedos, e tiran de intestinos e, xunto con eles do mesmo estómago. Logo pasa ós riles, e pouco a pouco, pois a intervención dura días, e ata meses, vai quedando todo o abdome baleiro de pedras e de todo, ata sen fígado, Tamén dada a súa cor foi un dos primeiros que botaron fóra da orográfica panza. A desdichada montaña, a primeira e non derradeira vítima, queda coa barriga aberta día e noite, pero ningunha alimaña ou depredador ataca, porque cando ven o sangue na natureza sinte compaixón e, ata algún lobo, querendo cicatriza-las feridas, vai polas noites de luar e lambe esas fendas, pero, son tan grandes que non hai plaqueta que este mal peche. E aqueles, ese equipo de singular cirurxía, como voitres, seguen arrincando pedras deixando nos ósos a esa montaña, esquelética, e xa sen sangue. Moitos turistas que veñen busca-lo osíxeno,

nestes paraxes de altitude respectable, emociónanse vindo ese cruento espectáculo e senten impotencia e rabia por non poder, coas súas mans, tapar esas profundas e dolorosas fendas. Se nalgún momento deixaran de aparecer eses valiosos cálculos marcharía todo ese equipo e quedaría abandonada a súa sorte, á moribunda montaña ; aínda que, como ocorre na maioría dos casos, tendo os seus adentros colmatados de lousa, seguirán operando, facendo sima na cima, buracos e máis buracos ata deixala agónica, morta e a súa cabeza decapitada.

¿Que diría o poeta?

O pescozo convertido en amesetada chaira, o tórax e o abdome, unhas auténticas bocas de mina, entrada e saída, ou ámbalas dúas, as pernas fragmentadas e os brazos mutilados, e, os pes, si antes estaban quietos, hoxe mortos.

Aquela elevación arrasada, reducida a chaira, degradada a súa respectada a súa esbelta e forte figura orográfica. Todo por culpa de ter uns adentros que outros ambicionan. O galeno materialista fixo tantas operacións onde eran totalmente escusadas ; xa que os seres como as montañas que fan vida sana e natural, bebendo auga e osíxeno, non poden ter enfermidades.

Triste é a estampa da morte, no monte, e sobre a caixa do asobaiador e asasino de carro da tradición, nese camión que parece tanque de guerra e nese caso coche fúnebre. Nese cadaleito van os órganos da montaña, esas pedras que si están ennegrecidas coma si foran verdadeiro carbón, é porque van dende que saíron do útero desa nai-montaña vestidas dun rigoroso loito que nunca quitarán; xa que son conscientes de que eran o corpo e a alma daquela que queda coas súas carnes arrabuñadas e cuarteadas, picadas e tronchadas, e o seu sangue xa non vai polas veas, está verquida, e o resto das arterias reseca parecen lapeas na rocha viva: No aire levántase o po, o espírito desa finada que parece buscar o ceo porque a terra xa é inferno. Sigamos coa vista o ruído do camión que sigue pendente abaixo coas partes mortas, nesta comitiva non hai crego que rece nin cante porque non van a ser soterradas estas pedras e aínda o ciruxano proclama que grazas a el van a mutarse ; non van cara a ningún cemiterio, pero si hacia un hospital de campaña onde toda unha inxente cantidade de particulares enfermeiros aplicará un estraño tratamento para facer cos deformes e irregulares cálculos, estes que xa son pizarra, pasen a ser lousas, tabletas de vida. O novo Hipócrates di que, grazas a ela, salva outras moitas existencias e que serven para que prograse esa sociedade que, para curarse en saúde crematísticas, segue expedindo certificados de defunción de montañas. Como vemos o sólido, como dirían Larra “ o ser sólido “, ese que está predestinado a vivir pegado á terra, e despedazado pola cuña do interese material, que rompe ata as montañas mais altas.

Hai momentos nos que parécenos escoita-lo pranto da pizarra porque confundírona, a posta, con cálculos, cando, verdadeiramente, son fetos que os homes non chegaron a deixar nacer e a súa proxenitora morreu, non soamente coas feridas, senón máis, coa dor de ver perde-las outras fillas que gardaban no seu ventre como grande tesouro. Pobres montañas, operadas en vida para quitarlles a razón do seu amor e, cando alguén queda sen o motivo para seguir existindo, é mellor,..... morrer; unhas veces coas inxeccións e o bisturí do progreso ou nos máis dos pésimos retrógrados. Morre a montaña, cabrito expiatorio, vítima que entrega o seu corpo para que outros, a ceo aberto, atopen a mellor das Américas. Compadecida, a néboa estende o seu manto que é mortalla para cubri-los descarnados desposos e, para que esa lutuosa imaxe non cause máis dor nas retinas das almas sensibles.

Outras compañeiras, cando comprenden que deixan de darlle a man, cando cae fulminada dese grupo chamado serra, comentan que pode que fora un exemplo de abnegado altruísmo unha mártir que doa tódolos seus órganos a cambio de que viva o progreso, para curar en saúde a este “señor” que da tanto pan a sociedade ., Eu, este narrador, non sabe os termos nos que foi redactada a autorización para esa intervención nin si houbo tal documento, si o asinou algún familiar, pois ben sei que a montaña, sabendo todo, non descifra nin escribe os signos lingüísticos ¿Sería por abuso desa ignorancia? ¿ Cedería todo? O certo é, que non soamente entregouse, voluntaria ou forzada, (creo máis na última idea). A súa vida con ese acto perdeu algo moi valioso, a súa montesía e grandiosa liberdade, en verdade que pagou moi caro o que parecía gratuíta e necesaria operación, e para colmo, nunha lasca de lousa, alguén, pode que un pastor (¡ Un pastor ¡ ¿Cómo? Dirá un de almas, pois de gando xa non existe. O lobo europeo foi matando toda a nosa cabaña) ou quizás un pescador de aires, de aires da vida natural escribiu un sinxelo epitafio que di “ eiqui viviu unha montaña ,, eique soterrada queda a agreste liberdade “ Esta pedra destaca no pó como cruz que quere levantarse sobre o deserto do interese. Por Maio, un toxo comprensivo pon o seu alecrín sobre a pizarra lapidal para recordar a quen foi fonte de moitas primaveiras, e o ceo túrbase, entristece e chora desconsolado para que esa cinza, ó pe da montaña, quede alí para sempre, e non sexa exparexido polo bohemio Aquilón ; pois a terra da terra debe quedar onde naceu e nunca exilada, sen culpa, lonxe do Sil e das súas irmáns que queren ser, mentras teñan vida, a súa cerca inmortal. E cando morran todas, poñeremos unha cruz ós amantes do natural que non olvidan a estas montañas; pero eses que non cren no que consideran superficialidade nunca saberán porque hai agora outras artificiais montañas que son herdado froito, escoria da vida, ese pó sedimentado que quere recorda-lo seu orixe facendo colinas dos pobres desposos, monumento fúnebre que recorda aquelas xa desaparecidas ; pero iste “as montañas artificiais” será tema doutro día ; pois con esta homenaxe teño xa

colmatada a miña chaira de papel; pero a min gústame face-lo coas palabras que non son ditritos molestos, e si, semente. Espero que medre e que os “matasanos” comprendan que hai pan duro e brando, que hai medas de pó, e medas de pan ; pero que procuren que quede a cara e nunca que sexa cruz onde morren as ilusións daqueles que confían que o medio natural está moi san e non precisa de operacións que, por regra xeneral, acaban ca morte do inocente paciente que é vítima mentres na mesma camilla tódolos que arrodeáanna están fregandose as mans coa ledicia da riqueza que deixará a morta; pero o peor é que os herdeiros directos non reciban nada, porque a pobre montaña. Como todo foi tan inesperado, nin tivo tempo de testar, porque ademáis sempre pensaba que o pouco que tiña alí quedaría para eses queridos aldeás, pero estes infelices, si queren unhas migallas, teñen que, contendo a súas bágoas por tan triste momento, ser os sepultureiros e, con que picos e mazas, cava-la tumba da que querrán de por vida.

EPÍLOGO

Todo ten un final, un peche, natural ou artificial, eu quero deixar constancia de que este modesto relato, esta pedra, está impulsada pola forza das miñas capacidades literarias e a imaxinación que forman un singular tira-croios para disparar e lanza-la pedra da palabra sobre o que parece social estanque onde o materialismo represa as augas do benestar ou, quizá sexa, simplemente, unha poza que formouse no noso camiño con augas putrefactas por interese e entorpecen a marcha de quen vai coas plantas núas, por iso quero, coa pedra que lanzo, remove-la quietude das augas do pracenteiro estanque, non para producir grandes ondas pero si para axudar a move-los construtivos pensamentos e, cando é auga de charca, para que sirva de pasarela para non ensucia-los nosos pes na turbia lama.

Pedimos que, desta moeda, collan a cara que queiran pero nunca deixen que quedemos sen pedra, pois a riqueza en valores, aínda que sexan líticos, no hai que perdela. Si enferma curémola co remedio da avoa e, de seguro que non morrerá a medicina natural: nunha terra de doce mel está asegurada; por iso digo que non demos veneno argumentando que, como o mal non ten cura, para que non morran outros de fame hai que despedazala nai Terra.

Pepe Pol

Xaime Domínguez Toxo

Xaime Domínguez Toxo, Bueu, 1955. Licenciado en Ciencias da Educación. Pedagogo e mestre especialista en atención a alumnos con cegueira e discapacidade visual.

Traballa nos Equipos de Atención Educativa da O.N.C.E. na provincia de Pontevedra.

Como escritor ten acadados diversos premios de relatos breves: Manuel Murguía, Modesto Rodríguez Figueiredo-Pedró de Ouro, Concello de Paradela e finalista no Joham Carballeira do Concello de Bueu.

Ten publicado o libro "As palabras que move o mar" na editorial Xerais e "Escuro é o rostro da memoria" na colección Ateneo de Pontevedra.

Obra súa aparece en volumes de relatos colectivos editados por Edicións do Castro e Toxosoutos.

Microrelatos seus aparecen publicados no concurso de relatos da Voz de Galicia "Relatos de Verán"

Foi colaborador na revista xuvenil "O xoven Toupo", xa desaparecida, e na revista de cultura mariñeira "Os galos" de Bueu, felizmente viva.

Activista cultural, formou parte das Asociacións Culturais "O Galo" e "O Eixo" de Santiago de Compostela, "Libreiro" de Bueu e na actualidade preside o "Ateneo de Pontevedra"

Ulises volta das illas

Xaime Domínguez Toxo

I. Ulises no seu mar.

Roberto búrlase do mar que nos obriga, na enchente, a gabear por riba dos rochedos. Bate a marusía contra as pedras e as xerfas anegan as furnas. Sentimos a presión do vento sobre nós, céganos os ollos. Meu pai e os homes andan a cobrar dunha xávega. Unha tosta. - “Que pinta no mar?” -, pregunta a berros o patrón. Cabalga o madeiro aboiando no rizo da onda, subindo e devalando coa resaca. Baila no medio da espuma branquísima. Hai que ir collela, facer firme os cabos e agarrala. A tosta golpea con forza na area, revírase entre as pernas, zafa por debaixo do aparello. Unha voz e un riso profundo recorren a praia. Fenden os homes da gamela os remos na negrura da tinta dos chocos, a bogada é enérxica, renxen os estrobos nos toletes, a virada da chalana por riba da tralla funde as cortizas. Un xuramento resoa baixo as nubes mouras cargadas de xistra. A voz de Manolo Cachote estrala contra a galerna. As xaretas ténsanse, e a ardentía do xarabal, apiñado dentro da rede, escalda na superficie do mar, entolecendo as gaiotas.

A tosta enfiou contra os cons e ficou varada. Os corpos dos homes, coas pernas firmemente fincadas na area, cobran con rabia dos chicotes. A voz arfada do patrón marca o ritmo dos pulos; as bandas da xávega comezan a aparecer malladas de piardas e bolos. Un dos homes afrouxa a tensión e, dun lategazo, estrica o claro do aparello no aire con forza, facendo tremer a malla. O peixe, ao depenar, entra no copo da arte.

Algúns acoden correndo dende a chalana, xa en terra, a botar unha man. Debaxo dun ballón, que arroia para enchouparnos, o copo xurde do mar como unha lúa en movemento, brillando a rebenar. Nós levantamos con forza o aparello pola coroa e abocamos a carga na area. O patrón berra polas patelas, comeza a repartir os quiñóns. O peixe miúdo, as fanecas, as luras, os chocos, algún corbelo, van cubrindo os fondos das cestas. Os mariñeiros ase-xan o reparto. O rillote de Roberto achégase renarte, cóase entre as pernas dos homes, apaña un dos chocos, agáchao por dentro da camisa e bota a correr polos gaveiros arriba, liscando entre o millo das veigas.

O patrón mírao fuxir. Agarra un bolo e tírallo as gaiotas, danlle ganas de mandar a un dos homes detrás daquel bandallo, pero cala e segue co repar-to. Murmura de seguido o nome do pai do rapaz, ata que finalmente se deca-

ta que o bisbar non lle interesa a ninguén. Bota un pecado e sigue co reparo dos quiñóns.

O patrón, ese home roibo que ten sereas tatuadas nas meniñas dos ollos, é o meu pai. Roberto é meu mellor amigo; coma quen di, criouse na casa.

II. Non ser serea levoulle anos á nai de Ulises.

Miña nai, Clara, era unha especialista en apañar verbas. Unha vez, cando eu era pequeno, dixeron “leite” e ela apañou unha vaca. Outro día, dixeron “xurelo” e apañou unha rapeta enteira. Pero detrás da rapeta viña unha parella de bous de Marín, e cada bou traía unha tripulación de quince homes. A miña nai sentounos en ringleira na mesa do comedor e preparoulles unha caldeirada de: Que me conta? Como lle vai? Que tal está vostede? Vai todo ben? A marea foi boa?

Entón, eu dixeron “pai”, e miña nai apañou ao máis roibo de todos eles. Un patrón de altura que tiña as meniñas dos ollos coa forma das sereas. Se estaba contento, e fitabas para el, as sereas nadaban dentro dos seus ollos. Cando se deitaban, miña nai chamáballe “meu patrón”. Enleados xuntos na cama botaban uns aturuxos que enchían a casa de carriolas e gorrións, facían tremer as paredes e o teito volvíase transparente.

Eu aproveitaba para saír voando pola xanela e dicir todas as palabras prohibidas coas que se entendían os mariñeiros, e que miña nai non me deixaba pronunciar na casa. Xa sabedes: merda, carallo, foder; porque miña nai dicía que con esas palabras só conseguía apañar confesións de beata, tarxetas de crédito caducadas ou ascensores que che vertían no andar alampante das rebaixas, nuns grandes almacéns que non deixaban mirar o mar. E que podíamos facer nós se non podíamos mirar o mar?

Unha mañá, ao espertar, trabuqueime, en vez de “bos días” dixeron “adeus”, e miña nai apañou a soidade ao outro lado da cama. Cando chegamos ao peirao o barco do meu pai, o mariñeiro louro que levaba sereas tatuadas nos ollos, estaba coas portas dos aparellos amarradas na popa en ruta cara os bancos dun norte máis aló do horizonte.

- Non te amoles, sorríume a miña nai, levan boa marea, van de barlovento, e logo han de estar de volta.

Para escapar da señañdade que nos deixara aquela ferida berrei “area” e miña nai apañou unha praia de mar verde esmeralda, con loureiros enriba dos penedos. Había uns cons tan redondos coma os seus peitos. Eu, dende o máis alto, tireime espido de cabeza no mar e aboiei durante horas, pintando o morto, igual ca se fose un muxo agardando na fenda da miñoca.

Esgotado de nadar fiquei durmido enriba dunha pedra con forma de ventre de balea revirada. O sol, viaxando por riba nosa, fechábame as pálpebras. Espertei borboriñando “fame”, e miña nai apañou unha mesa de terraza nunha illa grega, con mantel a cadros e cadeiras de madeira palla. Estaba atendida por un home cotrolo e calvo que gastaba un negro bigote de morsa, e tiña unhas diminutas ás nos nocellos que lle permitían ir e vir voando cun prato en cada man. “Os gregos das illas máis afastadas do continente somos así; aínda nos queda algo dos tempos dos deuses”, grallou diante do meu pasmo.

Miña nai aplaudía cada ves que aparecía cunha fonte: de polbo feito na brasa, iogur con macedonia ou follas de figueira adobiadas de leite callado con amoras e canela.

Cando rematamos de xantar, miña nai botouse a bailar e a cantar con aquel home. Agarrados polo van movíanse, coma se viaxaran nunha alfombra voadora, por entre as mesas. Eu quixen dicir algo, pero quedei pampo, ollando o azul interminable dun ceo que me cativaba.

Cando me fixen grande, esa maneira parva que os maiores teñen de chamar á chegada do insomnio, embarquei de mariñeiro de gran altura. Coñecín a inmovilidade dos mares xeados, onde o tempo non existe e nunca te fas vello; as chairas dos carrameiros, tan mestas que podes camiñar durante días por riba do mar sen afundirte; os labirínticos neboeiros, nos que virabamos en redondo sen atopar a saída, coa mesma saudade que consume aos presidarios perpetuos.

Eu falaba coa miña nai a través do satélite. Díciálle “Galicia” e ela apañaba para min a butaca vella na que meu avó sentaba no cine, o chifro da conserveira que había a carón da nosa casa e os ventos mareiros do abrente, os mesmos que lle desordenaban as saias ás rapazas cando íamos á escola. Logo mandábame todo polo correo electrónico cunha nota: “Envíoches este paquetiño virtualmente”, escribía ela no ordenador.

Regresei despois de embarcar peixe en todos os mares do mundo, xa gañara a condición de levar sereas tatuadas nas meniñas dos ollos. Cando me mirou, coa miña pucha de la, o pantalón de lona branca, as botas de pel de balea e o abrigo cos botóns do cobre, sorriume e berrou.

- Por fin volviches, non conseguía apañar unha palabra que che trouxera onda min.

III. Ulises no mar da amizade.

Meu amigo Roberto deixou de facer camiños enriba da mesa, coas cunchas dos caramuxos que recollera na praia, e dedicouse a mirar de onde saíra

aquel orballo repentino. O que mirou foi a súa mirada atravesando a choiva. Esculcou, sentado, a poalla mollar a miña chaqueta; cunha ollada detida nas pingas. Absorto no mar cor de chumbo que estralaba contra os cons do fondo e na chalana que aboiaba nunha das lapelas da miña chaqueta, enchoupada polo relento.

- Sempre teño esa sensación de que deixamos algo esquecido no recordo –dixo.

Seguro que era certo, pensei. Algunhas débedas de encontros e certas despedidas que esfarelaban o tempo ao noso arredor. O tempo, como maquiá de fariña, peneirando sen parar a vida entre os dedos das mans.

- Teño a sensación –arfou- de estar sempre mastigando o mesmo toro de maragota, de estar recollendo na casa da miña avoa un eterno bocadillo de marmelo preparado sobre unha mesa de mármore branco. A mesma incerteza de soidade deitado nos cons desta illa que cando era neno. Paréceme que en todos estes anos nunca me movín de enriba das pedras que abanean.

Roberto repetía as palabras “tal vez”, “poder ser”, “quizais”... E poñíame nervioso. “Ata pode ser que?” ... pregunteille.

Logo estaban os seus movementos, intentando representar o mundo cas partes articuladas do seu corpo. Erguendo moito os brazos por riba da cabeza para conseguir peitear os ventos. Coidei que nos seus recordos eses ventos xa non nos ían desbaratar o pelo, nin nos farían mudar ningún rumbo. Desapareceran atrapados pola resaca, co devalo da marea. El colleu folgos e comezou a petar un aire de pandeirada coas mans na mesa da taberna de Checho. Logo afinou baixiño: “Vente ventiño do norte, vinte ventiño norteiro...”

- A min –díxenlle- o de lembrar ventos sempre me gustou. Conteicho, verdade? Atopei unha foto ciscada entre as páxinas dunha novela de dous rapaces collidos polo ombro nun recheo que hoxe non existe; amosan un buraz pendurado dunha liña.

Roberto levantou a cara devagar, levou o vaso aos beizos, deixou escorregar un grollo de viño póla gorxa, e engadiu con acento de lembranza.

- Esa foto era no peirao de madeira da conserveira, tiñamos dez ou once anos.

Sorrín con mágoa, pero ninguén me viu. Fixérase de noite e debía estar a cho-ver enriba dos soportais da Rúa do Vilar. Estabamos na Illa de Ons oíndo chover en Compostela.

- De todos os xeitos, non é un mal recordo o desa foto – arriou.

Iso soltouno á altura do Con do Cairo, diante do areal de Canexol cando íamos camiño do Buraco do Inferno. Eu faláralle por primeira vez da foto que atopara entre as páxinas dunha novela que me prestara en Compostela. Fora no inverno pasado.

- Lembro –asubiou- o día no que fixemos esa foto. Non é un mal recordo de cando eramos dous rillotes e andabamos aos buraces.

Estabamos en Compostela, baixando pola Praza de Cervantes cara á Quintana. Iamos buligar aos colegas enlencidos, deitados nas escaleiras. Roberto bruou uns versos ao baixar os relanzos da ponte dese navío de pedra: “e fomos ficando sós, o mar, o barco e máis nós”.

A Quintana, o noso ventre do silencio, interior e sentimental. Nada de nós se podería entender sen ela. Estabamos tan sós sen mar en Compostela. Roberto botara a man dentro da bolsa que levaba pendurada do ombro e tirou fóra o Moby Dick. Entregouma. “Toma –aventou- vai ser o mellor que liches nunca”.

Pola noite, deitado, sinaliei cunha foto a páxina ata onde chegara.

“Mi madriña, que rápido se nos botou a noite enriba!” –sorpreníndome. Viñásenos por riba unha treboada do sur, dende as Cíes. Desvíámonos para ir mirala. Aceleramos o paso, alancamos gabeando entre os eucaliptos para perdernos nunha calella de fento mollado e lama endurecida. Viñamos de Melide e morriamos por chegar canto antes ao Buraco.

- Ei, ti! –berrou Roberto - Non teñas tanta présa por entrar nesa noite escura. Veña, temos tempo, paramos na baiuca e tomamos algo de comer, e mais bebemos un carolino.

Respondínlle, cravando os dentes no raxo dunha ración de polbo servido na da Viúva, que gardaba o libro da balea na casa de Pescadoira. Roberto metera unha pataca cocida entre os dous anacos de pan. Eu trabei no polbo coma se fora na caluga dunha muller en coiros, refén saída do mar, nas praias do meu desexo. O aceite esvaroume polos pelos da barba.

Na illa de Ons, estamos ollando, dende a varanda da taberna, unha treboada que afundía os mundos encollidos contra a banda de terra. Roberto cantarea unha melodía de ventos encontrados.

Estouno mirando de pé, coas mans apoiadas na varanda. Lembrei como era coas orellas inzadas de frieiras, sorbendo as luras do nariz, subindo as escaleiras de pedra da escola vella, poñéndolle música a aquela letra: “Benito Olla ten un asubío para chamar as mozas da Bando do Río...”

- Ti andabas a pillar das patelas dos homes e das rapetas na praia –acu-seino.

- Teu pai nunca mo perdoou – retrucou -. O patrón do teu pai..., largaba aquel aparello e parecía que todo o peixe do mar coubese alí dentro.

Roberto sorriu, pero ninguén o mirou. Viñera a noite a cubrir o noso pequeno espazo de corpos a abanear nas cadeiras, cos pé apoiados no varal, coas mesas de madeira detrás nosa. Pediu outro carolino.

- Ei, xefe, aquí un carolino!

Foi máis un laio ca un borboriño. Un aturuxo de esnafrado afundido na escuridade dun mar sen estrelas. No Curro de Nós esmagaba Roberto súa voz contra o costado das chalanas. Ninguén oía a voz perdida de Roberto. A súa voz, pensei eu, fita vermella nunha cova de seda negra.

- Chámalo de novo – alenteino -, e dille que sexa tinta femia de Cela.

- Manda carallo, tinta femia de Cela na Illa!

E deulle o riso. A gargallada gabeou pola costa do Faro e baixou polos cantís sementados de percebes, perdéndose nas grutas onde se aparean os congros, no reino da serea.

- Así que gardas no Moby Dick a foto dos rapaces no peirao?...langrán señaardoso – ironizou.

- Gardo as voces dos nenos que saían fungando da escola –respondín botando un grolo dun viño que era puro vinagre - e axexaban aos mariñeiros que viñan do mar. Aqueles homes agachados baixo as táboas do peirao, cos pantalóns baixados e arremangados nos nocellos, deixando na praia a mancha escura dos xurelos en salmoira que cearan de madrugada no barco. Cando estaban anicados sobre si mesmos, nós comezamos a berrar: Acudide a cagar! Acudide a cagar!

Puxen a Roberto tenro.

- Non tiñades corazón –afirmou.

- Berrabámoslle aos homes que coñecían o laño onde viven as sereas. Gardo aquel berro na memoria asociado as marusías, maretóns que cubrían os penedos de Pescadoira.

Deixou que un intre de dozura quecese o recordo e logo, poñendo voz de John Balan, empezou de novo a cantar: “En tardes de domingo tan grises coma a cor dos teus ollos...”.

Levantouse da cadeira e comezou a se mover. Bailaba emparellado coa sombra ca luz do faro pintaba do seu corpo. Cun carolino nunha man e un cigarro na outra. Uns que había na mesa do comedor fixéronlle palmas. Semellaba que toda a illa lle servise de escenario de fondo. E que aquela

corredoira que nacía no Curro e remataba no Buraco do Inferno, fose un bulevar cosmopolita, unha pasarela alumeada por centos de letreiros de neon pola que Roberto esvaraba elegantemente; coma un Fred Astaire de pacotilla actuando nun Brodway local de dorneiros e naseiros.

- Non hai mellor foto para ese libro – asegurou.

- Máis que a foto –suspirei- nese libro gardo o ruído do mar a traballar na area pola noite, sen descanso. E gardo o frío irreparable que acompañaba ao vento do norte no devalo das tardes de inverno, detrás dos cristais da tenda da miña avoa. Eu estaba a mirar sempre o peirao a través dos cristais. Gardo o recordo da poalla lenta e fría que emborrallaba o mundo, cun corazón enfebrecido baténdome no peito. Agardaba por ela, devecíala por mirala deitada, miña rula, na cuberta de proa da chalana; batendo no trasmallo coa súa cola de serea.

Virouse contra o taberneiro que cuspira con baba de carracho unhas palabras de propina.

- Iso son mamoadas, rapaces –cuspiunos- chalanas, botes, dornas... Non vos hai coma unha planadora de fibra con dous motores por fóra de douscentos cabalos cada un. Cun barco nesas condicións tráiovos cantas sereas queirades.

- Cala a boca ti, papán, non entendes nada – retrucoulle Roberto -. Que sabes tí? Eran outros tempos, aínda entraban baleas pola boca da ría.

Enfrontouse a el, e a piques estivo de trucalo. Sentou encalmado na cadeira, coma un vello enredado nunha partida interminable de tute cabrón. Arriaba palabras que ferían coma amocelos.

- Non lle fagas caso ningún – acougueino co alento canso do fareiro despois do vendaval – está embrutecido polo veneno do seu propio viño e as invernías en soidade desta illa sen almas. Ti e mais eu somos os fillos do capitán Ahad, lembras?

Pero Roberto xa collera o vaso do carolino polo cu e o estourara contra o chan emporcallado de desmemoria. Contornara unha pucharca de viño, na que trazaba, coa punteira dun bicheiro que alguén deixara arriado contra a mesa, as travesías imaxinarias do retorno a unha nenez de pantalón branco, cholito de fibela enferruxada e molladura debaixo do balcón da conserveira.

Tiñamos un balón de coiro esmirrado metido por debaixo do “xarsé”. Debuxaba, no lameiro de viño con serradura, unha praia de rapetas e fogueiras, de aparellos a encascar e peixes a delourar nos tendais enfrontados ás norestadas.

- Eu de cando neno –debullei - recordo máis que nada a praia, tamén algo da escola na capela vella, o fútbol na Alameda e andar a pedradas cos da Banda do Río. Protexidos na salga do enleito, no Can do Penedo.

- Tan lonxe empeza a ficar todo?

- Non sei. Pero cando volvo á casa dos alicerces mariños, abro a novela e saes sorrindo na foto, collido polo ombro con outro rapas, enriba dun recheo que non existe. Preparo un café e penso que xa non estás nin ti. O outro rapaz son eu.

- Tan lonxe empeza a ficar todo? –suspirou.

Chegabamos enchoupados ao recheo da conserveira. Solemnes coma bois, remendados de nós mesmos. Coa mirada cravada na buxaina deitada na terra, dentro dun círculo que concentraba todas as olladas. Serios. Botabamos man ao peto, tirabamos fóra do pantalón unha buxaina nai. Envolviámola devagar coa liña das fanecas e levantabamos o brazo para que voase a esgazar un tempo rachado de berros e risos, de carreiras loucas pola praia a xogar cunha marea de trasmallos, onde nunca mallou a serea dos nosos soños envurullada entre piardas.

O ruído dos tronos recorrendo o ceo por riba nosa apagou as palabras e as luces na taberna da Viúva. Eran os flashes dos lóstregos que facían posible que mirásemos a realidade en intres relampantes e rapidísimos, como secuencias a cámara lenta dun barateiro filme de terror. Saíu Roberto correndo ao camiño.

- Ven –berrou cara a min - imos ver a treboada dende o Buraco.

Atravesamos as corredeiras entoxadas, coma donicelas asustadas, correndo a buscar refuxio entre o mato. Pero nós seguíamos a alancar, rabuñando as ganas contra a chuvia. Cando chegamos, os raios recorrían o ceo de Silleiro a Cabicastro. Ficamos enriba dun penedo, a carón do Buraco, a mirar aqueles lostregóns prendidos que baixaban das nubes para alumear as chairas dos carromeiros.

- Esta é a nosa Quintana, mariñeiro sentimental – brouu Roberto -. Estou tan feito de mar e de naufraxio que case vou deixar que me arrastren as correntes oceánicas. Naquela foto nosa de cando nenos eu era o buraz - . E estralou en risos.

- Oíches –díxennle contra o ruído do furacán -, imos facer outra foto, coma a que temos no recheo, de cando eramos rapaces, bótame o brazo polo ombro

Enriba daquel penedo, agarrámonos cos brazos por riba dos ombros, mentres agardabamos polo lostrego máis luminoso para tirar a foto.

Agardabamos polo trono que ía despertar á serea dun soño de nenez esquecida, aquel que aboiaba nas táboas do peirao

- Somos nós serea! - bruou Roberto -. Estamos aquí agardando por ti para que nos fagas a foto. Vas vir?... Onde andas nosa raíña?

E un lóstrego oceánico cruzou o infinito - para nós durou un intre de vida enteira-, e puidemos ollar no mar o xurdir esvaradío dunha manda de sereas cubertas de verdello, cabalgando cara o sur por riba do cumio das xerfas.

- Ei van, ei van!... - berrabamos os dous entolecidos, escorregando cantís abaixo, mollados ata a cerna do asombro.

Ao día seguinte embarcamos, para regresar a terra, nun veleiro de dous mastros tan altos que navegaba rachando as nubes póla metade. Ia cheo de turistas. Vendíanlle unha visita á cova na que viven as sereas. Un deles, que falou con nós en francés, achegouse para que lle fixésemos un retrato. Entregoulle a máquina a Roberto. El colocouno contra o costado de estribor, co mar bravo do Buraco facéndolle fondo, e premeu no botón. "Xa está, meu, non se debe nada", comentoulle en galego.

Aquel habitante dun fogar en Bruxelas deulle as grazas, detívose a mirar a pantalla para ver que tal saíra. Estupefacto levantou a cabeza e mirou a Roberto, que lle sorriu. Logo virouse contra o mar e durante minutos interminables agardou. Coma unha estatúa antiga, unha cariátide recuperada dos fondos mariños de Alexandría, agardou por un novo chimpo daquel peixe que na foto tiña medio corpo de muller.

IV. As viaxes de Ulises.

Foi un verán que comezou cunha foto tirada nun esteiro luminoso de Durness e rematou paseando polas rúas de Edimburgo. Durou o que tardamos en estudar e fotografar as embarcacións tradicionais que atopamos ciscadas pola costeira escocesa. Viñamos de rematar a campaña das Hébridas.

Cando abandonabamos os cantís de Dover, atravesando o mar da canle, preguntéille a Roberto polo seu soño de gobernar unha dorna con porto no Curro de Ons. Aquel seu cobizo de neno, tan envellecido como as nubes que regresan de dar a volta ao mundo. Roberto faloume dun home que non daba atopado, o que tiña unha dorna no corazón e un estaleiro nas mans para construíla.

- Algún día, ese home fará unha dorna para min.

Descansabamos en Marsella cando mo dixo. Estabamos aparellando unha viaxe que remataba en Atenas, na praza da Plaka, na casa de Iorgos, noso

camarada grego. Iniciáramos a peregrinase cara o sur dende Plymouth, nun barco estibado de contedores cargados con soños que non eran nosos.

Asegureille que aquel home non existía, que era unha lenda da súa imaxinación. Non me creu.

- Ten –alentou- dedos de carpinteiro de ribeira, arruinados de clarear chicotes, con tellado de uralita nas unllas.

En Palermo adornamos o mantel de papel na terraza onde xantabamos cun regueiro de paxaros que voaban máis alto có ceo. O camareiro achegouse, enxergou, sinalounos co dedo e mirando para Roberto confirmounos o rumbo ao dicir: “Whitebirds, living at the sea”.

- O mar é o lugar máis aberto que teño para esconderme.

Murmurou para desembarcarnos e seguir pola estrada cara Dubrovnik. Era unha noite de lúa chea na que Roberto conducía guiado polas estrelas. Nos peiraos de Dubrovnik amarraba o cruceiro “Spirit of the Legend”, e apostou consigo mesmo por outra noite sen durmir.

- Quero mirar como navega ese xigante.

Desatracaba no abrente dese día, no que nós íamos cruzar os Balcáns. Apaíei a Roberto na madrugada, bailando no barullo da xolda, botando urros a cada chifro de adeus do monstro que se perdía coa marea. Embarqueino enganado no auto, cuberto cos confetis da despedida; para que imaxinara que abandonaba a cidade dende a ponte daquel barco de cócteles e orquestras.

Non espertou ata a fronteira grega. Ao policía que o abaneou para que lle amosara o pasaporte, aseguroulle que o tempo se nos vai en achicar a caldeirazos os desexos que deixamos sen cumprir.

- Teño que regresar - apurou ao garda -. Non podo perder máis tempo. Cando chegue buscarei ao home que ten un estaleiro nas mans e prepareille un alpendre na beira do mar.

Despedímonos no Peloponeso dándonos unha aperta de mar. Alí sentenciou o meu destino de náufrago e separámonos nos peiraos de Patras, ao pé do ferry-boat que o había de levar a Brindisi, camiño da casa. Mireino navegar, coas mans fincadas na varanda de popa, cara os fins do mundo onde nace o océano, o centro das nosas orixes.

Continuí eu só pola estrada que me levaba a Atenas, ao encontro de Iorgos Argiris, o grego hospitalario da Plaka. Traballei durante meses en cargueiros con base no Pireo, que facían travesías labirínticas polas illas do continente. Cando cansei de manipular guindastres e baldeirar cubertas, retireime a un

chouzo de trabes mariñas, nunha vila costeira turca. Ía vivir en Bodrum, preto de Efeso, nun lugar levantado nos areais onde o tribuno romano Marco Flaminio comezou a procura da Cidade dos Inmortais. Alí remendo aparellos e durmo cunha muller que me doe por todo o corpo.

Nun lamacento serán de inverno, no patio da taberna no que xogo contra un espello a mesma partida de backgammon, día tras día, recibín unha carta súa. Abrín o sobre cunha saudade doce de lembranzas nas xemas dos dedos. Dentro atopei unha foto e un debuxo, que me pareceu breve e infantil, escrito nun papel.

Na foto estaba el cun home barbado con pucha de mariñeiro holandés. Aparecían de pé diante dun estragado estaleiro de ribeira. Un espazo que transmite a maxia que se necesita para construír un destino. No escrito, un garabato feito con palabras que queren semellar o casco dunha embarcación, lin, recorrendo a cuberta, seguindo pola cana do temón, rematando na quilla oceánica: Atopei ao home lenda, o que ten un estaleiro nas mans. Atende polo meu nome, Roberto, e está agardando por ti para navegar nunha dorna construída coas mesmas mans que fan virar os ventos.

V. As embarcacións de Ulises.

Pasaron anos antes de que eu regresase a Esteiro, a vila dos meus pais. Aparquei o auto no recheo novo, a carón do peirao da foto dos rapaces e boteime a camiñar pola praia.

Que despois de tanto tempo o estaleiro de ribeira seguise en pé noutro extremo da praia alegroume cunha sensación semellante á que sentimos cando un fillo se nos durme no colo. Sorprendeume atopar alí traballando a Roberto, perdido había anos en Patras, nunha mudanza estraña de cronoloxías. Fóramos - había cantos séculos? - confidentes íntimos nunha nenez inxenua de gamelas e rapetas, e unha xuventude de viaxes erráticos.

Polos repasos que me facía a miña nai cando vivía, imaxinábao de ebanista nalgunha cidade do norte de Europa. “Deixeino todo e regresei de Berlín”, contoume. “Agora estou entregado a arranxar as chalanas que morrían abandonadas pola desidia. Fíxate nesta marabilla, é unha traíña con máis de cen anos”. Enxergueino. Conservaba aquel brillo irónico de ventos encontrados nos ollos. Admirei a velocidade dos seus reflexos para apañar nun aceno da súa cara a transparencia dun tempo vivido había moitos anos.

Estabamos os dous de pantalón curtos de tea gris e camisa branca manchada con cuspe de miñoa, cholitos nos pés, estomballados, un serán quente de verán, enriba das táboas do peirao vello. Tiñamos unhas canas enredadas nas pernas e as liñas metidas baixo unha superficie que nos reflexaba. Unhas

cortizas aboiaban facendo círculos ao redor da tanza, como medusas fondeadas nun mar de ningún.

Aquel serán de pesca entretiñámonos falando das rutas interminables das baleas, mentres oíamos o chíío das gaivotas. Pasaron as horas, e nós seguíamos estomballados de costas contra as táboas. Cando comezamos a recoller as liñas, xirando as canas, decatámonos que unha delas ofrecía resistencia. Asexamos curiosos por riba das táboas e miramos un peixe dentro do mar coas aletas abertas e a boca atravesada polo amocelo. A min parecíame que interpretaba unha danza que encerraba un segredo incomprendibles para un meniño. “Vai saír voando”, exclamei agarrando a Roberto polo brazo. “Non respondeume zafando o seu brazo -, non sexas papán, só está loitando por vivir”. Camiñamos polo peirao ata o recheo co buraz pendurado da liña, miña nai, Clara, apareceu de ningures e fíxonos unha foto.

“E tí? - preguntoume regresando ao presente -, segues de mariñeiro de altura?” “Si – respondinlle -, sigo nese mundo”. Despedímonos.

Cando me estaba indo, virei a cabeza e olleino anicado sobre a embarcación. Roberto, nun movemento que me pareceu lentísimo, tamén se virou, miroume e berrou: “Volve mañá, vouna botar a navegar e ti débésme unha travesía. Iremos contra os mares de fóra, deica a porta entre as illas. Esta traña vogou por riba do remuíño que facían aqueles peixiños bailaríns, lembras? Ti levabas razón, aquel buraz da foto quería voar coma un paxaro.”

Logo volveuse contra o costado e seguiu encintando con brea as fendas abertas nas cadernas.

VI. O amor de Ulises nas beiras do mar.

Movín as mans no aire, como un tremor agónico de bolboreta, para prender un cigarro, e seguí pensando naquela taberna na que se abillaba o viño, enfiaban poemas e comían alcriques. De cando en vez tamén cantabamos cancións de mares tan remotos e perdidos que acudían mascatos e paños esgotados a escoitalas.

- As portas eran verdes, verdade? - Pregunteille á memoria teimuda que nunca me abandonaba. - Si – respondín -, e dentro todo estaba impregnado dun reseso cheiro a salmoira e fume de tabaco inglés.

Premín co dedo polgar no isqueiro, dinlle lume ao cigarro que sostiña nos beizos e arfei fume. Arquexei profundamente a primeira chuchada e seguí a falar comigo mesmo. Narrándome vellos segredos con sabor a balor, recordos que se bebían nas mesas comunais da taberna, colocadas contra as paredes, xa cunha madeira tan gastada coma os papiros que descifraban o nace-

mento do mundo. As mesas da partida naquela taberna rexentada por un home coxo que ulía a fiúncho.

- Claro, as portas eran verdes -, asentín enlevado; coma se as estivese tocando coas meniñas dos ollos, cando o que tiña diante era un espello.

Decote acudía alí unha rapaza que sentaba no curruncho máis oceánico do local e lía as páxinas dun xornal imposíbel que presaxiaba mareas de gozos para os días vindeiros. Sorrín remexendo o café. Levantei o vaso, apenas sostenido polas xemas engurradas duns dedos case transparentes. Desorientado nos labirintos de canizos chantados en areais branquísimos, seguindo o rastro das pegadas daquela muller que lía o xornal.

- Canto tempo levaba morta? Máis da metade da miña vida, e iso era moito tempo -, acordei en murmurio; porque eu xa son un vello. - Son un vello, fíxate en min, un vello -, confeseille ao espectro que tiña diante na mesa, sentado coma min, sorbendo un café con leite servido nun vaso de vidro groso, e que non era outro ca eu mesmo reflectido no espello. Coa camisa de flanela abotoada ata o colo, o xerseí gris de pico e unha americana de tweed que mercara había anos nun porto frío do norte, nun país que non era o meu.

Travesías dunha madurez que agora me parecían máis arredadas e estrañas ca unha nenez tan visualmente próxima. Estirei o brazo para tocarlle as engurras a aquela cara do espello, sabendo que llas tocaba á anguria de saberme o home máis deshabitado no planeta da desesperanza, de ser membro da tribo dos que só teñen recordos; aqueles que só viven acompañados de si mesmos. Vinme duplicado naquel espello da cafetería e dubidei da realidade daquel intre, escurecido polo presente e abandonado á sombra da nostalgia.

- Claro - bisbei coa cinza grisalla do cigarro esluíndose por entre as engurras do xerseí -, as portas eran verdes e tiñan uns cristais esmerilados, coa masilla apiollada dunha invernia eterna nas regañas.

Tremeu a culleriña dentro do vaso de café co vendaval dos anos azoutándome nas mans. Mirei os dedos arames dun tempo que era unha resaca de mar de fondo abalando fragas de carromeiros. Chincou a culleriña contra o vidro polo abaneo imparabile do vaso nos dedos.

Estaba de novo cobrando do cabo dunha rapeta que nunca saía do mar das lembranzas. Cada pulo no chicote era un pantocazo sen remedio que me levaba a recorrer a casa da fachada caleada de branco, a cociña de azulexos delicados, onde medraba o sutil biscoito do misterio. Os armarios ordenados en anos de sabas encartadas, con bolas de alcanfore disolvéndose nun aroma de estacións. Os libros nos estantes e a folla coa pluma e o tinteiro ao seu carón. A luz coándose polos visillos, os ruidos das portas. As carreiras polos

corredores das cancións das miñas irmáns. O nome da nai, Clara, na boca das meniñas, nos chíos alegres das retesías.

Aquela casa nosa tan habitada que nin de noite acougaban as preguntas, nin as chamadas. Nin sequera as conversas, interrompidas pola magnitude do urxente, agardaban á mañá do día seguinte para encanar ese destino venturoso das palabras. O destino das palabras ganduxadas ao destino da miña vida. Unha vida para falar sen fin, que é danzar sen fin nos bailes da imaxinación, co deveso de ser pronunciadas, de facerse son, de ser brevemente elas. Que busco eu, Ulises, que nunca deteño o meu navío? Busco a única realidade dun intre na existencia do mundo. Si, o que busco é ese intre.

Alí, na casa dos alicerces mariños, era onde se concentraban todos os desexos e as horas se convertían lentamente en historia. Aquela historia que eu escribía na mesa da taberna atendida por un home que ulía a fiúncho, e onde había unha muller que bailaba coas estrelas. Quería descubrir na mirada daquela muller océano o latexo tenaz do magma que a min me rebentaba pola boca. Provocar unha colisión de epidermes. Enlearme con ela nun roce brutal de acenos estáticos, e depenarnos polas fervezas do suor que se evaporaba dos corpos, formando unha cova de miañeiros laios. A cova na que viven os animais feridos polo desexo cósmico dunha aperta sen final.

Íallo dicir na taberna que recendía a fiúncho, cando Clara, miña nai, agarroume polo saúdo, que xa era alento de esquecemento pola présa que levaba, e alumeoume a cara coa ardentía máis transparente da primavera ao darme a nova.

- Teu amigo Roberto baixou enramallado do monte e Ramón, teu pai, acaba de chegar das mareas do Gran Sol.

Pechei os ollos, mexei a cabeza cara atrás e deixei que o pelo me rebordase polo colo da blusa. Sentín o vento do norte batendo nas velas vermellas da esperanza e deixei levar polo son rítmico do mazar dos polbos contra o penedo da certeza: Ramón chega do mar e Roberto baixa da esculca a recibilo para cubrilo de flores.

O verán da miña vida esvaraba por ramplas de escamas prateadas. Abeirados a carolinos nos que aboiaban estrelamares abisais de cinco puntas, Roberto, Maruxa, Salvador, Mela e Santi, argallaban papaventos con debuxos de esteiros en seráns magníficos, na praia de Beluso á sombra dos piñeiros. E para min, que como Odiseo pelexaba con monstros e devecía por sereas, a muller que lía o xornal, labrárame un debuxo na mesa dos encontros. Os trazos daquel debuxo agoiraban que as papoulas ciscadas nas cunetas portaban alcumes de peixes bravos, paxaros ceibes, bolboretas de ás transparentes e olladas de luminosa cegueira. Levantei a cabeza do labirinto inscrito na madeira, e inicié unha ruta sen retorno polos territorios virxiniais da ledicia.

- Os tempos dos gozos, patrón, tamén chegaron para min - confeseille ao meu pai.

Alanquei pola ribeira solitaria de Esteiro cos brazos abertos e os dedos das mans peneirando a norestada. Foi o tempo anterior a que o aire dese a volta traendo unha invernía temperá de sombras, un único aviso de naufraxio, unha parálise ingravida de gaivotas enriba do xarabal. A onda branca do asombro deixoume estantío, coa roupa toda virada en mortalla, os ollos tinguidos coa tonalidade gris das nubes e o frío dos icebergs conxelando as palabras.

Roberto, o día da nosa partida cara Edimburgo e de alí a Durness, onde comezaríamos a campaña das Hébridas, amarraba un ramallo de xestas floreado no frontal do autobús que nos levaba ao aeroporto. Un transporte que emprendía unha viaxe pola noite dun tempo ido, prematuramente podrecido. Esparexía aquel vehículo un fume de bágoas vermellas, azuis e violetas; un palangre de palabras nos ouvidos deitados contra a terra que só escoitaban o rumor profundo dos laños.

- Tiñas que chegar á taberna das portas verdes para borrar o agoiro.

Apuroume a pantasma de min mesmo no espello.

- Fun alí -espeteille -, mais soamente atopei abandono e ruindade. Un mudo bater de ausencias nas ventás que deixara fuxir o recendo do tabaco e o cheiro a salmoira. Entrei, derrubeime enriba da mesa, na que ela deixara, nunha apresurada fuxida, esquecida unha foto cunha despedida. Ela, Luísa de nena, aparecía cun bote polbeiro nas mans, e tiña posta a mirada nun rumbo de empopada cara á boca da ría. Cara aos mares abertos das sereas, onde comeza a manobra sen retorno das singraduras.

- Ulises, o amante das sereas. Un destino fodido o teu, compañeiro.

Asubiou o meu reflexo no espello entre toses de tabaco, apagando a cabicha no cinceiro.

Xaime Toxo

Sofía Rodríguez Suárez

Nacida en Salvaterra de Miño en xaneiro de 1973. Licenciada en Historia Moderna pola Universidade de Santiago de Compostela. Actualmente traballa na Biblioteca Municipal do concello de Pontearreas.

No ano 2007 publicou o libro “Historia de Salvaterra de Miño”, editado pola Deputación de Pontevedra. Colabora coa revista Pregón, revista divulgadora do Corpus Christi en Pontearreas onde publicou varios artigos.

En decembro de 2011 foi gañadora do V premio de investigación Fermín Bouza Brey concedido polo Concello de Pontearreas ao traballo titulado “A vida e as xentes de Pontearreas a través das páxinas de El Tea”.

La isla de San Simón

Sofía Rodríguez Suárez

La silueta de los eucaliptos y la brisa despiertan el miedo que inverna en el hueco más profundo de mi memoria. Revivo aquellos lejanos días mientras caminamos por los senderos empedrados rodeados de setos de boj. Mi corazón late desbocado al observar los impresionantes edificios de piedra donde permanecí encerrado durante trece interminables meses. Para apaciguar el temblor de mis manos, aprieto el brazo de mi mujer Carmen y Antonio, nuestro único hijo, me da una palmada en la espalda. Lágrimas traidoras se deslizan por mi rostro serpenteado de arrugas profundas.

El guía, un muchacho melenudo, comienza su explicación sobre la historia de la isla. Mientras habla de los trovadores medievales que loaban el mar de Vigo, cierro los ojos. Una pareja de la Guardia civil aporrea la casa de mi madre. En medio de sus gritos, suplicas y lloros, me arrastran y me golpean con las culatas de sus fúsiles. “¡Fillos de Puta! ¿Quién va a cuidarme en la vejez si os lleváis a mi Manolo?”

El embarcadero apenas ha cambiado. En una barcaza, apretados como en una lata de sardinas, temblado de frío y miedo, viajábamos diez hombres jóvenes de miradas perdidas. Sabíamos con certeza que nuestro futuro había dejado de pertenecernos, víctimas de la locura que azotaba el país. Al desembarcar, en fila india, nos condujeron a una plaza donde nos obligaron a desnudarnos y nos lanzaron baldes de agua helada. Semidesnudos y temblando, nos llevaron a un dormitorio donde había esparcidos sobre el suelo de piedra cientos de jergones viejos. Nos tiraron una manta agujereada y un mendrugo de pan enmohecido. Exhaustos, acomodamos nuestros cuerpos magullados por la brutalidad de los guardias. Acurrucado como un ovillo, permanecí despierto toda la noche, escuchando el sonido del mar al batir en las rocas, los lloros silenciosos, los cuchicheos, las pesadillas de los compañeros, los picotazos de bienvenida de las chinches y las pulgas y las corrientes de aire jugueteando con los postigos de las ventanas. Los guardias nos despertaron pinchándonos con sus armas.

El guía nos conduce a la antigua prisión. Los recuerdos cabalgan desbocados en mi mente, aprieto con más fuerza las manos de Carmen. Por una rendija de mi memoria, escucho los gemidos de mis compañeros, las conversaciones a media voz, el rugido del atlántico combinado con el sonido incesante de los picos puliendo la piedra. Olfateo el aire en busca de aquel olor nauseabundo que combinaba humedad, sangre seca, enfermedad, orines, sudor y suciedad. En una de las paredes se conservan palabras incomprensibles grabadas por los presos, rayas que simbolizaban el paso de los días.

Una nueva parada, el guía se detiene en la zona donde eran las cocinas y la enfermería. Carmen y yo nos sentamos en un banco de piedra, Antonio permanece a nuestro lado rascándose la palma de la mano derecha.

Apenas había comida. El agua hervida del desayuno calentaba nuestras tripas. Comíamos un rancho exiguo, según los veteranos, sopa de las ratas que nos visitaban durante las noches.

El guía se asoma al balcón para contar que colaboración de los pescadores y de las mariscadoras mejoraron la vida de los presos. Carraspeo para interrumpirlo y, así contar mi historia, Carmen me lanza una mirada implorándome silencio. Antonio se aleja para observar de cerca las fotografías de oficiales que cuelgan en una pared lateral.

Con la marea baja, mientras las mujeres rastrillaban la arena en busca de almejas y berberechos, los guardias las piropeaban. Una mañana, al ver los vigilantes distraídos, un compañero de A Coruña, intentó escaparse. Apenas había avanzado veinte metros, cuando el vigía dio la alerta y descargaron sobre él sus fusiles. Su sangre se diluyó en el Atlántico. Las mujeres aterrorizadas apartaron la mirada. Convivíamos con el miedo a la muerte, era un prisionero más, tan real y tangible, que se podía palpar y al que intentábamos ahuyentar con cada martillazo.

Una de las mujeres me enloquecía. En cuanto aparecía vestida de negro, con su cesto en la cabeza, contoneando las caderas, no lograba apartar la mirada. Tenía el pelo largo castaño, el rostro curtido por el sol. Su cuerpo ancho, tetas grandes, sus faldas remangadas dejaban adivinar sus piernas torneadas. Me desesperaba de celos cuan-

do el sargento Meléndez, un hombrecillo pelirrojo, con su sonrisa zalamera, la piropeaba.

Una noche de insomnio observaba las estrellas cavilando en mi madre cuando descubrí a Carmen acompañando a un hombre mayor que entregaba una caja a los militares. Un atardecer de tormenta observe zozobrar una embarcación. Solté el pico, me saqué las botas agujereadas y me lancé al Atlántico. Luché contra el frío y las corrientes para arrastrar el cuerpo de una mujer hasta la orilla. Exhausto me tumbé a su lado. Los guardias nos rodearon apuntándonos con sus fusiles. Meléndez me apartó de su lado con un empujón y se arrodilló a su lado susurrando “Carmen” y le dio una bofetada en la cara. Carmen tosió, abrió sus ojos negros desorientada. Él me envió a la celda de aislamiento.

Carmen invadía mis sueños cada noche. Ansiaba jugar con su cabello castaño, acariciar su cuerpo voluptuoso, saborear su piel morena, oler su perfume a salitre. Su imagen y sus miradas me ayudaban a sobrevivir de la pesadilla y la incertidumbre de aquellos días. Los compañeros llamados en mitad de la noche no regresaban y eran reemplazados por desconocidos cargados de noticias atrasadas y desesperantes. La locura de la guerra continuaba.

Observo una fotografía donde un grupo de guardianes sonrían satisfechos con sus uniformes lustrosos y no puedo evitar pensar que sentían cuando nos “paseaban” por el único delito de pensar diferente.

Una noche, a finales de mayo, Meléndez, pronunció mi nombre en medio de la temida lista. Con la cabeza gacha, caminé hacia la puerta.

Custodiados por dos soldados casi imberbes y el sargento nos subieron a una barcaza. Tras una breve travesía, desembarcamos en una calita. Nos empujaron por un camino estrecho y empinado. Como cerraba el grupo de diez prisioneros, el sargento me encañonaba con su fusil. Un compañero cayó, nos detuvimos entre gritos. El sargento me cuchicheó “no corras”. Giré la cabeza sin comprender y recibí un culatazo. Al llegar a un pinar, nos dieron palas para que cavásemos un agujero profundo. Cuando terminamos Meléndez gritó que éramos libres. Mis compañeros corrieron internándose en el monte. En vez de

huir, me moví despacio y me escondí entre dos rocas. Los disparos rompieron el silencio de la noche.

— Cabrones, hijos de puta.

Tumbado sobre el tojo, me mee. Acobardado, lloré en silencio, rumiando oraciones que creía olvidadas.

El guía termina su explicación. Carmen y yo vamos a la capilla. Antonio se pierde en una de las salas de exposiciones, busca un hilo para conocer a su padre biológico.

—Vámonos, las alimañas rematarán el trabajo— vociferó el sargento.

Permanecí dos días escondido en aquella cueva, sin comida ni bebida. El segundo anochecer creí alucinar porque escuché una voz llamándome. Confundí la silueta de Carmen iluminada por la luna llena, con la muerte. Jamás habíamos cruzado una palabra y allí estaba abrazándome, atusándome el cabello negro como si fuese un niño y alimentándome.

Para espantar nuestros miedos, Carmen hablaba sin parar. Me contó la historia de su hermano desaparecido tras su detención. Habló de su madre enferma de tristeza y de su padre que se apagaba pegado a una botella de aguardiente.

—Mañana a las diez sale un barco para Argentina. El Perico esconde en la sala de máquinas a rojos. —me entregó una bolsita de monedas.

— ¿Por qué me ayudas?—enlazamos nuestras manos.

—Te debo mi vida y es mi forma de luchar contra esta guerra que sobre todo perjudica a los pobres, llenando de dolor y miseria sus vidas.

— ¿Qué precio has pagado por mi vida?—le pregunté de sopetón, me soltó las manos. Su dedo índice calló mis labios. La agarré con furia por las muñecas, introduje mi mano por debajo de su falda. En aquella cueva lúgubre nos amamos por primera vez.

La sirena de un trasatlántico abandonando el puerto de Vigo, despierta los recuerdos de mi primer viaje a América.

Embarqué para Argentina el día siguiente. Regresé tres años más tarde, con un pasaporte falso y algo de dinero en los bolsillos. Nada más desembarcar, corrí a buscarla. Pregunté en su aldea, casa por casa. Tiritaba de nervios cuando llamé a su puerta. Me abrió un niño de dos años, semidesnudo, con el cabello rubio rizado y pelirrojo y con los ojos de Carmen.

Detrás llegó Carmen, más delgada, con su eterno vestido negro, sus ojos rodeados de bolsas. Al verme dejó escapar un suspiro interminable. Nos fundimos en un abrazo, el niño llorando tiraba de sus faldas. Ningún anillo brillaba en su dedo.

— ¿Es nuestro hijo?

—No—respondió bajando los ojos y sonrojándose—es hijo del...

Esta vez mis labios acallaron los suyos. No quería explicaciones, solo recuperar el tiempo que nos robaran y, si deseaba acompañarme, iniciar una vida al otro lado del Atlántico

Sofía Rodríguez Suárez

Marcos Dios Almeida

Amais de ecoloxista, cicloturista e galeguista, tamén son ilustrador, escritor, fotógrafo e Técnico Superior en Gráfica Publicitaria pola Escola de Arte "Antonio Faílde" de Ourense.

Actualmente traballo como debuxante e deseñador gráfico freelance, participando asemade en todos os certames de literatura, fotografía, cartelismo e banda deseñada aos cales me podo presentar.

Premios Gráficos

- 2º Premio Concurso de Carteis do Entroido de Cobres. Vilaboa 2006
- Accésit Certame de Fotografía de Vilaboa 2006
- 2º Premio Conc. de Carteis da Asoc. pola Defensa da Ría. Pontevedra 2007
- 1er Premio Concurso de Carteis do Entroido de Cobres. Vilaboa 2007
- 1er Premio Concurso de Carteis da Festa do Cabalo. Nigrán 2008
- 1er Premio Concurso de Carteis da Festa da Istoría. Ribadavia 2008
- 2º Premio Cert. Fotográfico da Comarca de Pontevedra. Ponte Caldelas 2008
- Finalista Certame Fotográfico "Turismodevino" 2008
- Seleccionado I Concurso de Fotografía das Illas Atlánticas 2008
- 2º Premio Concurso de Carteis do Entroido de Cobres. Vilaboa 2009
- 1er Premio Concurso de Marcapáxinas de Lalín 2009
- 2º Premio Concurso de Carteis do Entroido de Cobres. Vilaboa 2010
- Finalista Certame Fotográfico "En Blanco y Negro" ArtGerust 2010
- 2º Finalista Concurso de Carteis do Entroido de Redondela 2011
- 2º Premio III Concurso de Lugares Secretos "1000 Caminos". Maio 2012
- 3er Premio III Concurso de Lugares Secretos "1000 Caminos". Marzo 2012

Premios Literarios

- 1er Premio Concurso de Relato Curto "Olladas á migración". Vilaboa 2007
- 1er Premio III Concurso de Relato Curto "Eduardo Chao". Vigo 2008
- 2º Premio X Certame de Contos "Cultura Quente". Caldas de Reis 2008
- Finalista V Certame de Narración Curta de Curtis 2008
- Finalista XIII Concurso de Microrrelato "Todos somos diferentes". Madrid 2008
- 2º Premio I Concurso de Relatos "Ciencia que Conta". Vigo 2008
- 13er Finalista VI Concurso de Cartas "Dillo a quen maltrata". Lalín 2008
- 1er Premio III Concurso "Contos de Nadal". Lalín 2008
- 1er Premio I Concurso de Relato Erótico Sexapilas. Madrid 2009
- Finalista Premio Don Manuel de Narrativa Curta. Moralzarzal 2009
- Accésit V Concurso de Relato Curto de Ciguñuela 2009
- 5º Finalista V Certame de Relatos "Villa de Cabra del Santo Cristo" 2009
- Finalista XIV Concurso de Relato Curto "Todos somos diferentes". Madrid 2009
- 2º Premio XIV Conc. de Microrrelato "Todos somos diferentes". Madrid 2009
- 9º Finalista VII Concurso de Cartas "Dillo a quen maltrata". Lalín 2009
- 2º Accésit IX Concurso de Relatos "Amigos do Camiño". Compostela 2009
- Finalista I Certame de Microrrelato erótico-romántico ArtGerust 2010
- Accésit I Concurso Literario "Cuentos del Hammam" 2010
- 13er Finalista VIII Concurso de Cartas "Dillo a quen maltrata". Lalín 2010
- 14º Finalista VIII Concurso de Cartas "Dillo a quen maltrata". Lalín 2010
- Finalista I Certame de Microrrelato de Ciencia Ficción ArtGerust 2011
- 3er Premio II Concurso de Relatos "1000 Caminos". Xuño 2011
- Seleccionado III Concurso de "Microrrelatos sobre Abogados". Maio 2011
- Seleccionado III Concurso de "Microrrelatos sobre Abogados". Xullo 2011
- Seleccionado III Concurso de "Microrrelatos sobre Abogados". Agosto 2011
- Mención de Honra XVII Cert. Literario Manuel-Orestes Rodríguez López 2012
- Accésit III Certame de Novela Curta "Vila de Negreira" 2012

A novena onda

Marcos Dios Almeida

Funme... coa vista perdida no rasante voo da negra canilonga, a cal bicaba coas súas permeáveis ás a procelosa superficie dun océano encabuxado, vidrado en augamariñas e cristais de Murano azuis escuros coma a noite, e callado nunhas escumas que resultaban tan brancas coma os poucos nuboeiros que lixaban un ceo completamente despexado.

Bruábame o vento mollado en salitres. Berraba alporizado a este esquerdo oído xordo meu, instándome a que liscara de alí, a que marchara por onde vira, desandando os pasos que me guiaban por un dédalo ignoto feito de aguzadas pedriñas. Eu, non obstante, fíxeme o parvo e seguín descendendo ata as portas do mesmísimo averno, ignorando os sinais dunha mai natureza que trataba en van de me afastar do perigo. ¡A min bravatas fanfurriñeiras!

Entón rememorei, cunha dor que punzaba o meu corazón esquivo, as duras verbas do pai da miña esposa, don Heraclio: ese pescador velleiro, que cría sabelo todo da illa e das misteriosas ameazas que parecían xurdir de cada buraco, de cada cavorco, cova ou cafurna aberta pola forza dos mares en tan esgrevios e negros cantís:

-Descansa a comida, Antonio... -replicárame horas antes.

-Xa lle dixen que vou pescar -respondéralle eu, malhumorado.

-¿Pero que necesidade tes ti de arriscar o pelexo dese xeito? Non debes ir só ata ese maldito lugar. A miña filla arestora está a durmir a sesta, a muller anda no pobo facendo as compras para o Nadal, e eu estouche demasiado canso como para te acompañar. Non coñeces ben a illa, xenro. A morte espreita o noso trenco camiñar disposta a se botar riba de nós se damos un mal paso. E aquí, esa fermosa dama, esa parca vestida de tebras, acha todos os seus folgos no salvaxe océano Atlántico.

-Non me veña con trécolas, don Heraclio. Se vostede chegou a vello andando polas rochas completamente só, eu non lle teño porque ser menos -cuspille eu, desairado.

-¡Pero ti non me es de aquí, rapaz! Ti naciches nun lugar manso onde o mar beixa con dozura grandes areais, ao abeiro dunha ría tan

calma coma un prato de sopa lizquente. ¡Moaña non che é Ons, neno! E ir pescar ao Gran Sol tampouco é o mesmo que agatuñar por unhas penedías que semellan os cabeiros dun monstro antediluviano, xogándote a vida ao choutares de con en con, á beira dun mar implacable que pode sumirte nas súas profundidades nun luscofusco. Aquí o señor Neptuno tenche mans, rapazolo.

-E en mar aberto brazos que son quen de se levar a un barco de moito calado ata as fosas abisais, vello... Sonlle moito máis novo ca vostede, pero mirei ondas tan grandes coma castelos. E xúrolle que quen cae a esas augas en semellantes condicións non ten salvación posible -engadín moi farruco, como se eu fora quen de lle dar leccións ao pescador máis curtido das míticas Casitérides.

O vello enrabechouse e púxoseme vermello. Logo recolleu a cabi-cha que beliscaba cos seus lañados e tesos beizos, e apagou aquel cativo fogo encol dun fermoso cinseiro de Sargadelos.

-Nunca saín da illa, iso é certo: namorei da beleza desta patria chica arrodeada dunhas augas acuguladas de riqueza, e logo quedei completamente engaiolado pola moza máis garrida que naceu neste lugar deixado da man de Deus. Vivín toda a vida aquí, por amor... -Heraclio sumírase nos seus recordos, dominado pola nostalxia.

-Non se me poña tan melodramático -rosmáalle eu, desgustado pola tristura que comezaba a embargalo ao cismar no pasado.

-¡Non me interrompas, rapaz! -berregara logo o ancián, engurrando aínda máis a súa asucada e morena fronte de septuaxenario-. ¡Non che é mariconada ningunha, senón a pura realidade! Un pode facer moitas loucuras por amor... ¿Ou acaso ti non estás aquí por mor do que sentes pola miña nena?

Baixei a cabeza apesarado. Estaba por ela, si... Amábaa, claro que si... Pero o feito de que cada día houbera menos traballo nuns caladoiros completamente esgotados, baixo a cortante gadaña dunha crise económica global que afectábanos a todos e a todas por igual, era tamén unha boa razón para arriscar o peleslo sacando un puñado de percebes das rochas máis inaccesíbeis, unha delikatesse que os turistas aínda pagaban de moi bo grao (e é que as luras, o congro e máis as centolas das Ons non teñen rival en ningunha parte do azul globo terráqueo).

-Se eu estivera canda ti, e caera a eses mares furibundos dos que tanto nos falas -engadiu o douto mariñeiro-, ti, compañeiro, aínda terías a oportunidade de me botar un salvavidas para me recoller coma

quen apaña unha nasa rechea co mellor polbo da ría. Pero se vas ata a furna só e simplemente das un mal paso sobre unha rocha mollada, caendo de lombos e dando un croque na caluga, podes morrer ipso facto, meu.

»Imaxina como será o choio nun día coma o de hoxe, no que o mar bota as súas vigorosas gadoupas aos espidos farallóns, aos cons e ao resto das infaustas penedías á procura da máis insignificante das vidiñas.

»Hai resaca Antón... E pode que o mar non che pareza demasiado bravo, pero ten a forza de mil diabros.

Puxen un xersei tecido polas habelenciosas mans da miña sogra, cuxa mestría lograra mesturar las tinguidas de cores outonais debuxando bandas grosas e onduladas, que asemellábanse ás mansaugas alumadas polos ouros dun solpor idílico. Logo calcei as chirucas, recollín un balde de plástico vermello do limpo terrazo, e despois de fitar para o pescantín -ao longo duns intres que se me fixeron eternos- marchei sen dicir esta boca é miña.

Perante a ferocidade daquelas augas que escachaban facéndose escumas contra unhas rochas tinguidas de ocre, aguzadas na punta coma se foran as pezas da boa dentame dalgún ser ciclópeo e submarino, cavilei que don Heraclio, unha vez máis, levaba razón.

Pero eu non podía pasar o día perante a caixa boba, ou pendente do que fixeran as mulleres. Asemade, en Noiteboa pretendía pórllas na mesa unha enchente de percebes de categoría. Con tan saboroso xesto, quería demostrar a aquela humilde familia que o menda seguía valendo para algo, e que, malia que non tivera estudos, éralles traballador e responsable coma ninguén; polo que, consecuentemente, nun hipotético futuro tamén podía chegar a ser un bo pai para os fillos que a Rosiña e mais eu pensabamos ter.

A máis terrible das incertezas envelenaba un futuro que aparentemente non tiña moita saída. Pero para mín o camiño que me levaba cara o seguinte treito da vida, á procura do meu propio destino, estendíase encol do mar bravío tan rexo e recto coma o peirao do porto: un embarcadoiro que fora edificado sobre uns bos cimentos que xermolaban da rochosa base da illa tirando sempre cara a diante, enfrontándose a un mar impío, construíndo, dese xeito, un paso firme sobre unha superficie líquida supostamente insalvable, grazas a un molete de argamasa pintado cun par de liñas de cor marela nas súas marxes que evitaba que os paseantes máis tolandrás caeran ao abismo.

Claro que, se cadra, eu xa estaba andando riba desa mesma liña e a piques de caer pola borda ás augas dun mar asasino...

Os meus treboentos pensamentos non foron quen de adiviñar naquelas vagas un sepulcro mareiro invisible, xa que, en realidade, parecían ter un tamaño máis ou menos normal. Con todo, segundo o sabicho do Heraclio, aquelas ondas ás veces contiñan moita máis auga do que parecía a simple vista, posuíndo un movemento de retroceso capaz de te levar con elas en poucos segundos, sen que de nada valeran os teus espasmódicos movementos para evitar o inevitable. As súas afirmacións parecéronme entón -na miña soberbia ignorancia-esaxeracións dun vello cacholán que -como pasaba tamén comigo mesmo- cría sabelo todo do mar.

Até aquel mesmo día, sempre cavilara que os avatares da vida debían ser medidos con regra e escuadra para termos consciencia da súa perigosidade. Pero tarde cheguei a me decatarse de que non sempre o peixe grande cómese ao pequeno, e que, de cando en cando, o aleuto David enfrontase ao tórpido do Goliat disposto a abatelo dun croiazo certoiro.

As grandes embarcacións coas que esquilmbamos a Mar Océana parecíanme daquela xigantescas en comparanza coa milenaria e viquinga dorna polbeira, na que tanto navegara o meu sogro. Pero hai che dorneiros que son artesáns do mar, que coñecen cada recuncho da insua que habitan, sendo moi conscientes das consecuencias do máis leve cambio no vento, e sacándolle partido ao argazo seco depositado na area, aos máis feos moluscos pegados na rocha, e, por suposto, á inmensa variedade de peixiños que aínda poboaban estes mares galegos. Porque eses taludos homes aínda son mestres nas artes mariñeiras, e -como quen ri o último ri mellor- seica dende as súas barquiñas pintadas con brea envaidécense perante monstros saídos de reconvertidos estaleiros, nos que viaxan mozos tan fachendosos e inexpertos coma mín mesmo.

Un lóstrego, feito co xeo picado co que conservabamos a mellor pescada apañada no Gran Sol, percorreu as miñas suorentas costas coma a infausta bicha, que non sabes se é víbora real ou falsaria cobra viperina. Supoño que mirei escamas de mentira onde escintilaba a mesmísima pel do díaño feita H₂O salgado de cores vítreas. Supoño que non o pensei e que quixen baixar aínda máis, aproximándome á furna que, segundo o vello, só debía ser "visitada" en marea baixa, e unicamente nos días nos que o mar estivera ben acalmadiño.

Lóbrega, escura, profunda, abismal e arrepiante coma a boca dun dragón, aquela buraca infernal fendía unha parede feita de grandes laxas negras, que no seu cimo esfarelábanse en cachotes cada vez máis pequenos ata formar a fecunda terra das Ons.

O corvo mariño pasou novamente seguindo a rota de costume, pero ao reparar en min mudou o seu voar debuxando un omega que recobrou a súa inicial rectitude lonxe daquela azoutada baía. As piratas do mar, as preeiras e perfectas gaivotas patiamarelas, acubillábanse no máis alto das penedías, tras as herbas de namorar, e encol dos niños nos que incubaban a seguinte posta duns ovos de cor verdella cubertos por unhas pencas tan negras coma as miñas temerosas meniñas.

Preparei a cana e coloqeime entre o saínte do meu improvisado pedestal e a parede que tiña xusto detrás, tratando de evitar a forte ventada. Hai un refrán que di algo así como que “a río avolto, ganancia de pescadores”, pero supoño que a faciana occidental da illa, exposta á forza dun océano inmenso, é todo menos un relanzo de auga choca. Por iso, logo dun retrinco, vinas chegar...

Si... Alí estaban as ondas que auguraban o cambio da marea; a cal curiosamente estaban baixando de nivel, revolvéndose coma a cóbrega ferida, lanzando arremetidas que, en ocasións, trababan con forza nos aguzados cantís, escachando en brancas escumas cunha enerxía que, de socato, amedrentou o esguíزارo corpo dun mozo de trinta e poucos anos.

Quixen resistir, porfiando na miña destemida teimosía, arrepoñéndome aos consellos dun vello que xa non tiña gañas nin de andar, e entón unha vaga bastante grande pasou onda min dándome o primeiro sinal. Porfiei, e segundos máis tarde fun testemuña do segundo acometemento.

Supoño que a terceira onda levaba consigo toda a carraxe dunhas augas que estaban a me advertir, malia que eu non quixera arredarme daquela profunda barranca por un pouco de auga salgada. ¡Que atrevida é a ignorancia, Deus bendito! ¡Que estúpido o orgullo que non se sustenta en nada que se poida mesurar! Minutos antes de vermas co encabuxado mar, coidara que a experiencia da que tanto se gabara aquel vello mariñán estaba restrinxida exclusivamente aos catro cantos daquela illa de forma alongada. Pero, ao ratificar as súas predicións, funme decatando de que aquelas fachendosas verbas non eran

ncidades senón puro coñecemento empírico. E sóubeno porque a cuarta onda, aínda benévola, púxome coma un pito.

-¡¡Merda e ostras perlíferas!! -cuspín, máis mal falado do normal (moi probablemente polo medo que me encrespava a pelame, e que eu teimaba en non admitir). Unha mestura de "fai bo tempo, aínda me podo secar", e "xa vai sendo hora de que saia pitando de aquí" encoilleume no alto daquel posto de aparvado vixía.

Recollín a longa cana de fibra de vidro, e entón a quinta vaga -aínda máis tremebunda ca a anterior- arrincoume o pau limpamente das mans. Semellante acometida xa non era advertencia ningunha: o mar mudara inexplicablemente, ou simplemente comezara a manifestar a forza que eu non lle quería recoñecer. Aquilo estaba a tomar un cariz moi pouco prometedor, polo que amarrei o balde -imprecando a todos os diaños habidos e por haber- e tratei de abandonar o lugar.

Pero a sexta e endemoñada "ondina" arrincoume o caldeiro, desestabilizándome por completo nuns momentos nos que me vin obrigado a anicarme para me agarrar ao mollado e esvaradío penedo. Supoño que aquel foi o cuarto guerreiro da Apocalipse, e que os outros tres xa non pretendían asustarme senón atacarme de forma descarada para se cobrar a miña valorosa vida.

E creo lembrar que a sétima foi tremebunda, e que a onda guindoume ao mar coma se fora un boneco de trapo completamente desbaratado.

Para cando logrei espertar daquel pesadelo, braceando dende as profundidades ata saír a flote, a oitava vaga volveu a afundirme na auga fría, facéndome tragar litros e litros de augas con sal.

E a novena..., a novena ondiña, foi a tapadeira do meu acuoso cadaleito, pois impediume irremediabilmente tornar ata a superficie para alasar.

Aínda son quen de recordar que os segundos volvéronseme séculos escuros... Aínda son quen de lembrar o son bruador das ondas rompendo nos cantís, e como o vento, que era un feixe de exasperadas airexas vespertinas, deu paso a un silencio voluptuoso que envolvemente cuns sons apagados e distantes, solapados intermitentemente polo treboento bategar do meu corazón mozo, no interior dunha atmosfera asfíxante e líquida alumada por un arrobado sol.

Os verdes esluíronse nos malvas agrisados, lixando os azuis mariños que eran case tan negros coma a escura mortalla que parecía cingirse arredor da miña existencia, pexando os meus convulsos e cada

vez máis lentos movementos... ¡Menos mal que son un bo mergullador, e que nado coma un golfinho, que se non arestora estaría máis morto ca vivo!

Vin no meu maxín a anenada cara da miña Rosiña..., e logo dun par de horas de rabecha, de louca rebeldía, cismeí novamente no espido corpo da miña deusa e nos seus calorosos beixos, na súa ardorosa vida, que era a única razón da miña. E sei que chorei, e que as miñas bagullas esvaeceron nun medio acuático que acabara converténdose no meu tristísimo final.

“Miña nena... ¡ogallá sexas feliz! ¡Ogallá sexas quen de me recordar sen deixar por iso de vivir! ¡Ogallá eu siga vivo en ti, e mais no recordo que de min terán todos os que me quixeron algunha vez!”.

E dese modo, facianas riseiras pasaron pola miña memoria, mirádomes a min mesmo como a aquel fervello que xogaba na praia entre as rochas, apañando camaróns cun balde pequeno de plástico azul.

Daquela soñaba con ser un Robinsón Crusoe, que había vivir en liberdade e harmonía coa súa mociña nun atol deserto da Polinesia poboado por altos coqueiros, e custodiado noite e día por un exército de dentonas quenllas. Daquela pensaba que era posible amestrar ao máis díscolo arroz, usándoo logo como nobre montura para percorrer os sete mares. Se cadra, por iso aquelas infantís arelas chegaron a posuírme xusto cando comezaba a perder o sentido, xusto neses fatídicos intres nos que o osíxeno xa non me chegaba ao cerebro. “¡Ogallá o golfinho do conto veña á miña procura para me salvar o pelullo! Ogallá...”, cismaba no fondo do abismo, estarricado encol do meu arento cadaleito.

E ao pouco escoitei berros afundidos nun silencio sepulcral.

Creo que ata notei unha labazada, e logo un longo bico que sóubome a tabaco rubio. O noxo que me daba aquel saibo fixo que lograra reaccionar. A cor celeste do ceo, embazada por un veo de formas irrecoñecíbeis, devolveume unha migalla de esperanza. Porén, supuxen que xa estaba morto, e que o Máis Alá non era tan terrible como eu chegara a pensar.

-¡¡Bótao todo rapaz!! -berroume unha voz agreste, carraspeira, de vello pescador. E seica o meu corpo convulsionouse de repente, e que, xirando a cara, botei ata a bile que empezoñaba as miñas cavernosas entrañas.

Heraclio Patiño mirábame cos ollos cheos de bágoas e as súas gro-
sas e alladas mans aínda trementes. Tiña a súa dura cara, cuns trazos
adustos que parecían tallados a machada, completamente conxestio-
nada. Os seus ollos azuis parecían unha racha do ceo, do cal agroma-
ra coma un deus pai bondadoso pero algo rosmón.

-¡Contra rapaz! ¡Perdín os meus tenis novos na auga e a boina do
meu finado avó! ¡Parvo do demo! Case te me vas... -salucou cos ollos
chorosos.

-¿Que? ¿Que me aconteceu? ¿Onde estou? ¿Que foi, vello? -bal-
bucín coma un babeco.

-Pois que estabas afogando -contestoume el, máis feliz do que o
mirara nunca-. Logo da nosa pequena disputa quedóuseme o corpo
mal, e souben que algo malo íache pasar.

»Saín vinte minutos despois de que pecharas a porta de malos
modos, camiñei devagar ata a zona, e cando mirei o mar picado berrei-
che dende o camiño, pero por mor do vento supoño que non me che-
gaches a escoitar. Logo vin como as ondas levábante consigo... Se non
chego a baixar coma un macaco pola vereas máis directa, botándome
a auga sen pensalo dúas veces, estarías morto, Antón...

Sorrín sen parar de bagullar coma un neno asustado. ¡Que ousada
é a mocidade, deus de todos os mares, das terras emerxidas e mais
dese altivo firmamento! E é que, logo de perder ao meu pai, Heraclio
era, de feito, o máis parecido que tiña na vida a unha figura paterna;
sen me esquecer tampouco de que, unha vez máis, o afouto ex-perce-
beiro demostrárame que os vellos en moitas ocasións están no certo.

Foi entón cando volví percibir o acre saibo do tabaco enfastiando
a miña salpresada boquiña.

-Señor Heraclio... Sei que leva razón en moito do que vostede di,
malia que eu non sempre lla dea, pero fágame caso no que atinxe ao
que lle vou aconsellar, polo seu propio ben, polo da súa xenerosa
dona, e mais pola saúde da Terra en xeral: sogro, polo amor do ceo,
¡déixeme de fumar!

Don Heraclio miroume e riu, porque non lle quedara outra ao bo
home, xa que minutos antes eu xa non era quen de respirar.

¡Ai... bendita nicotina! ¡Bendito osíxeno! ¡Bendito e salvaxe mar!

Marcos Dios Almeida

Manuel Rodríguez López
Filho predilecto de Paradela

Biografía

MANUEL ORESTE RODRIGUEZ LOPEZ, poeta, cronista e traductor, naceu en Randulfe, San Miguel de Paradela (Lugo) o 11 de decembro de 1934. Residiu na emigración en Barcelona dende os seis anos ata 1987, data na que se afincou definitivamente na cidade de Lugo, onde faleceu o 13 de febreiro de 1990.

Fixo estudos de Humanidades e Filosofía no Seminario Diocesano de Barcelona, e de Contabilidade e Lexislación Laboral. Traballou como xefe administrativo do departamento de personal nunha industria siderometalúrxica.

O longo da súa vida demostrou unha gran preocupación pola cultura e por Galicia, tanto na súa longa emigración en terras catalanas, onde chegou a ser cronista de tódolos actos referidos a Galicia celebrados en Catalunya, coma unha vez establecido en Lugo.

Froito das súas actividades literarias, publicou diversos libros, permanecendo parte da súa obra inédita. En verso publicou: **“POEMAS POPULARES GALEGOS”** (1968), **“SAUDADE NO BULLEIRO”** (1970), **“SOLDADA MINIMA”** (1979), **“ONTE E HOXE VIVENCIAL”** (1995) e **“A ATLANTIDA”** (1995), traducción ó galego do grande poema catalán de Jacint Verdaguer e **“MANUEL RODRIGUEZ LOPEZ. POESIA COMPLETA ”** (2009). En prosa: **“REENCONTRO COA ALDEA”** (1983), **“GALEGOS EN CATALUNYA 1978-1982”** (1983), **“GALEGOS EN CATALUNYA-2”** (1985), **“VIAXES CON ANXEL FOLE”** (1988), **“FESTA DA VIRXE DAS DORES DE PARADELA 1989”** (1989), libro-programa das festas e **“VOLTA A ESPAÑA A PE”** (1990), traducción ó galego do libro de Manolo Silva.

Ademais, colaborou en diversos libros colectivos, entre os que se atopan **“HOMAXE O CHE”** (1970), **“A NOSA TERRA”** (de “Libro de Oro”, centenario de Ramón Cabanillas) (1976), **“HOMENAXE MULTINACIONAL A CASTELAO”** (1976), **“GALICIA NO ANO 1979”** (1979), **“JOSE Mª ACUÑA”** (1983), **“OS ESCRITORES LUCENSES ARREDOR DE FOLE”** (1986), **“VOCES POETICAS”** (1987), **“PARADELA Y SU CONCELLO”** (1990) e **“ALIAD-ULTREIA. POESIA. PINTURA”** (1993).

Entre a bibliografía sobre Manuel Rodríguez López inclúense obras como **“Gran Enciclopedia Gallega”** (ver tamén o apéndice I), **“Medio cento de galegos e Rosalía”** (1983), **“88 gallegos: una tierra a traves de sus gentes”** (1983), **“De Pondal a Novoneyra”** (1984), **“Diccionario de escritores en lingua galega”** (1990), **“Un paso de poesía. Poesía Galega 1961-**

Fillo predilecto de Paradela

1975” (libro e vídeo, 1993) **“Diccionario da literatura galega. I. Autores”** (1995), **“Diccionario de Fole”** (1997), **“Alén do azul. Unha ducia de poetas galegos en Catalunya”** (1999) e **“Vida e obra de Manuel Rodríguez López”** (2000).

Acadou numerosos premios, entre os que destacan os primeiros premios de poesía Meigas e Trasgos de Sarria nos anos 1976 e 1980 cos poemas **“TI ES ETERNO”** e **“NEOPLASIA”**, respectivamente; o Premio Xosé Mª Chao Ledo no III Certame Literario de Vilalba, en 1977, con **“A EMIGRANTE”** e o primeiro premio do Certame Literario de Begonte en 1985 coa obra **“NOITE DE NADAL”**.

En prosa, coa peza teatral **“VIVIMOS UNHA LONGA TRAXEDIA”**, conseguiu o primeiro premio Nós de Barcelona en 1980. En Sarria, mereceron o premio Meigas e Trasgos os seus contos **“A MEIGUIÑAMEIGA E OS TRASGOS”** (1977) e **“QUEN ME DERA ATOPARME CO TRASGO”** (1986) e, en Baracaldo, **“BAIXA VOLUNTARIA”** (1978). Nos Premios Galicia de Xornalismo, quedou finalista na sección de Reportaxe, nas convocatorias de 1985 e 1987.

Manuel Rodríguez López colaborou asiduamente en medios informativos de Galicia, Catalunya e Arxentina. Publicou gran cantidade de artigos en diversos xornais e revistas de Buenos Aires; en *Coordenadas* e *Dorna*; no *Boletín*, en *Treboada* e *Alborada* do Centro Galego de Barcelona, do cal foi Cronista Oficial. Foi corresponsal de *Faro de Vigo* e de *El Ideal Gallego* na Cidade Condal, onde firmaba como MANUEL-ORESTE R. L., e habitual colaborador de *El Progreso* de Lugo, *La Voz de Galicia* e *Praza Maior* (voceiro do Concello de Lugo). Ademais, colaborou en temas de historia lucense, monumentalidade e viaxes en Radio Nacional de España en A Coruña e Radio Popular de Lugo.

Suso Vaamonde, Xerardo Moscoso, Alfredo González e Mª Carmen Otero musicaron e cantan varios dos seus poemas en numerosos recitais.

Co gallo do seu pasamento, foi nomeado **“Fillo Predilecto do Concello de Paradela”** e **“Lucense del año 1989”**. En 1990 inaugurouse a *Casa de Cultura de Paradela “Manuel Rodríguez López”* e, no ano 2001, o novo **“Centro Socio-Cultural Manuel Rodríguez López”** tamén na capitalidade do Concello que viu nacer ó poeta paradelense. Dende 1995, vense celebrando cada ano o *Certame Literario Manuel Oreste Rodríguez López*, organizado polo Excmo. Concello de Paradela.

Máis información na web oficial de Manuel Rodríguez López:

<http://www.manuelrodriguezlopez.org/>

Santa Cristina de Paradela

Don Xosé estaba ó cargo de tres parroquias; pero só tiña licencia pra celebrar duas veces no mesmo día. Por tal razón, os festivos misaba, de cedo, en San Vicente, onde era párroco en propiedade, e ás doce alternaba San Miguel con Santa Cristina.

Aquí domingo non a había en San Miguel e o Xan, coa familia, foi a Santa Cristina.

Os camiños da eirexa levaban moita xente aviada coas millores roupas. Todos ían a Misa: Uns por devoción; outros por costume e os máis polo «qué dirán» e non ser mal vistos do crego.

Na revolta de Camporredondo atopáronse coa Sara e a súa mai.

—Bós días, dixeron ambas e duas.

—Bós días. ¿E o teu home, Gumersinda?, preguntou a Maruxa.

—Estavos moi maliño. Onte atopouse pero que moi doente do estómago. Xa hai días que non ten apetite e síntese moi canso. As pernas non lle rixen.

—¿Terá a paletilla caída?, aventurou o Sidro.

—Iso che creo eu.

—Non será cousa de coidado, ¿verdade?, interrogou o Xan.

—Diolo faga, respondeu a muller do Grilo.

Perto da eirexa hai unha fontíña que sempre está chea a rebordar. Din que é un milagre da Santa. Xa se pode sacar canta auga se queira ou xa se pode deixar intacta, que permanece no mesmo nivel e non se choca. E non corre pra ningures. E non se sabe de onde ven. Igoal dá que saquen valdes de auga ou non.

—Unha cousa sobrenatural, dixo a Maruxa ó seu primo.

E engadiu.

—Quizáis descoñezas o sucedido na malla do Severino o ano pasado.

—Non sei. Conta, ¿qué pasou?

—Eramos máis de cincuenta na roga e foi que unha muxica saltou do motor á meda. Facía un algo de aire e, nun santiamén, aquilo tornouse nunha fogueira: Un fachuzo xigante, como diría o señor Xosé María... Berros de mulleres; uns homes que corrían con valdes de auga; outros que chegaban con mantas pra apachucar o lume; pequenos que se botaban ó colo das mais chorando e, no que ninguén matinara, caeu a Sara: Encheu unha botella de auga na fonte de Santa Cristina e chimpouna escontra da meda que, no intre, parou de arder. Foi un milagre.

Fillo predilecto de Paradela

—Un casual, máis ben, atallou a rapaza.

—Os santos válense das mans inocentes pra manifestaren o seu gran poder, ase Gundou a Maruxa.

O Xan que, dende a festa das Doores, non volvera ter outra palabra coa Sara, ficou sorprendido polo relato da curmá e o recordo da Marta empezou a rebulir na súa mente: ¿Era unha arteira de finxida virtude? ¿Por qué diaños romperá il coa filla do Grilo deixándose engaiolar por xuramentos de amor misturados con frechas verbo do creto da Sara? Tivérao engadado!

Aproveitando o barullo da xente que agardaba a chegada do crego, ousou bisbearlle algo que só ela puido comprender. A resposta foi un NON categórico e duro coma un seixo.

Diante do crego, considerado ente superior pola humildade aldeana, todos se desfacían en saídos. Il mesmo tanguou a campá, tirando da cadea de ferro e a xente entrou na eirexa, axoellándose no chan de lousas. Algúns levaban coíles almofadiñas pra por nos xionllos; outros debruzábanse Nas pedras graníticas e os máis ficaban de pé. O Xan rubiu a tribuna co Suso. Alí estaban o Paco do Leiro e o Xesús do Barreiros coa baralla na man.

—Pro, vós ¿a qué vides á Misa?

—Non señas parvo, ho!, contestou o Barreiros. En saíndo xa o verás. Veñen as rapazas todas e, logo despóis, hai que acompañalas á casa.

—Estamos agardando, dixo o Paco.

—E en algo temos que invertir o tempo, seguiu o Suso, arroupado polos amigos cunha longa gargallada afogada nos cánticos do pobo.

O rematar a función relixiosa, o crego requeou un responso polos difuntos da parroquia e a grea saíu despaciosamente do lugar sagro.

No adro, o Xan sumouse á familia e máis á señora Gumersinda. A Sara, con outras rapazas, ía diante. Tras délas os xugadores de tute. O Suso coa súa teima de lles tirar pedriñas. O Paco do Leiro petando cunha vara nos penedos e Nas silveiras. O Xesús do Barreiros berraba:

—Ei Sara! Ei Rosiña! Ei Rosalía! Qué foncha vas, ti, Mediños! ¿non dades unha ollada?

—Teñen presa dabondo, dixo o Suso.

—A galiña escapa ó raposo, espetou o Leiro.

Cada vez alonxábanse máis as mozas e os rapaces. E o Xan viu como aló, na revolta do agro, a Mediños e a Sara viraban cara Pacios. Ian lixeiras prá casa e desbotaban a compañía dos tres argallantes.

¿Por qué lle pediría, —cavilaba o Xan na festa das Doores —que non bailara máis coela? As faladuras da xente ¿tacharíana en vendoo toda a tarde xuntos? Querendo a un home ¿hai que temer ós que poidan caloñar?

«As mozas da aldea negan o seu prometido deica o derradeiro día de solteiras e avergónñanse de que os vexan xuntos».

Il descoñecía aqueles costumes. Tal fora o motivo de romper coa Sara e de encerellarse coa de Portomarín. Pero a Sara, ¿por qué había renunciar das súas tradicións?

«Os santos váense das mans inocentes».

O milagre de que falara a Maruxa ¿non abundaba pra encher de luz aquela noite pecha de entrambicados laberintos que remexían na testa do Xan?

—A tarde baixa, vide!

—Iremos, sí.

—Contamos con vós, logo, que virá a señora Xusta e darache tamén remedio pro cativo, dixo a Gumersinda.

Chegaran a Camporredondo e o Xan ía tan caviloso que nen siquer se decatara.

—¿Qué che pasa, Xan?

—Nada, Maruxa.

—Algo tés pra andar tan calado.

—Cousas da mocidade. Dudas. Loitas internas. Inquedanzas e amoriños...

O Sidro surriu e díxolle ó seu curmán:

—Pois pra iso eche boa a auga da Santa. Bebida en aúnas, non hai cousa millor pro mal de ollo e encontra dos meigallos. Non tés máis que facer a proba e ir durante nove mañáns á fonte, a poder ser, pasando a carón da casa do Grilo.

Manuel Rodríguez López

Do libro “REENCONTRO COA ALDEA”

(Edicións Do Castro, 1983)

Fillo predilecto de Paradela

OS DIAS DA SEMANA

Lus: Abrinte, comenzo, suma e sigue,
principio dunha nova etapa
no decorrer monótono
de ensoñadas espranzas.

Martes: Estrada longa e costaneira,
chea de lama,
sempre a rubir
cara a meta lonxana.

Miércoles: Parte o peito
nas fresas, nos taadros ou na frágua!
Gaña o pan! O traballo dinifica,
enxendra forza e rexenera a alma!

Xoves: De sol a sol cumpriches
coa tua càrrega;
cada quen terma
da sua canga!

Vernes: A mala estrela
abúrate onde quer que vaías,
as inxusticias
son lousas que esmagan.

Sábado: Cobro mínimo. Non seña
que te arrepoñas. A soldada
há ser xusta. A cubiza
o espírito emporcalla.

Domingo: Día santo. Prega os xionllos!
ergue unha oración de gracias;
que téis saúde e téis traballo,
respiras, ollas, soñas... Non che basta?

ELS DIES DE LA SETMANA

Dilluns: Clarejant, inici, suma que segueix,
principi d'una nova etapa
al trànsit monóton
d'ensonyades esperances.

Dimarts: Carretera llarga i rosta,
plena de fang,
sempre pujant
cap a la meta llunyana.

Dimecres: Trenca el pit
a les freses, als trepants o a la farga!
Cuanya't el pa! El treball dignifica,
engendra força i regenera l'ànima!

Dijous: De sol a sol has complert
amb la teva càrrega;
cadascú el seu mort
aguanta!

Divendres: La mala estrela
et burxa allà on vagis a raure,
les inxustícies
son lloses que esclafen.

Dissabte: Cobrament mínim. No fos cas
que et revoltis. La soldada
ha de ser justa. La cobdícia
a l'esperit deixa taca.

Diumenge: Dia sant. Plega els genolls!
alça una oració de gràcies;
que tens salut i tens treball,
respires, veus, somies... No tens prou encara?

Manuel Rodríguez López

Dos libros "SOLDADA MINIMA"
(Edicións Do Castro, 1979) e

"MANUEL RODRIGUEZ LOPEZ. POESIA COMPLETA"
(Edicións Espiral Maior, 2009)

Traducción ó catalán por **Luis Jorge Rodríguez**

A totalidade da traducción ó catalán de Soldada Mínima por **Luis Jorge Rodríguez**
pode verse na web oficial de Manuel Rodríguez López en
<http://www.manuelrodriguezlopez.org/>

CONCELLO DE
PARADELA

DEPUTACIÓN DE LUGO
VICEPRESIDENCIA PRIMEIRA

